

EIROPAS MIGRĀCIJAS TĪKLA

Latvijas kontaktpunkta ziņojums

Eiropas migrācijas tīkla pētījumam par darbaspēka migrāciju darbaspēka
trūkuma laikā

2024. gada decembris

Ar Eiropas Savienības Padomes 2008. gada 14. maija lēmumu Nr.2008/381/EK tika izveidots Eiropas migrācijas tīkls, kura mērķis ir pildīt Eiropas Kopienas un dalībvalstu institūciju informācijas vajadzības, sniedzot aktuālu, objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju par migrācijas un patvēruma jomu, tādā veidā atbalstot Eiropas Savienības politikas veidošanu minētajās jomās. Eiropas migrācijas tīklu izmanto arī, lai sabiedrībai nodrošinātu informāciju par šiem jautājumiem. Tīklu veido Eiropas Komisija un dalībvalstu nozīmēti kontaktpunkti. Katrs kontaktpunkts izveido valsts migrācijas tīklu.

Kontaktpunkts sagatavo Latvijas ziņojumus EMT izpētes darbiem, kuru tēmas ir noteiktas attiecīgā gada darba programmā. Izpētes darbu tēmas ir saistītas ar trešo valstu valstspiederīgo migrācijas jomu.

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

[Kontakti:](#)

Čiekurkalna 1.līnija 1, k-3,

Rīga, Latvija, LV-1026

Tālrunis: +371 67219492

E-pasts: emn@pmlp.gov.lv

Tīmeklis: www.emn.lv

[Darba autors:](#)

Varis Prudņikovs – Ekonomikas ministrijas Cilvēkkapitāla attīstības departamenta vecākais eksperts

Ilze Siliņa-Osmāne – Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta eksperte

Projekts tiek finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autoru uzskatus, un Eiropas Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Projektu līdzfinansē Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas
un integrācijas fonds

SATURS

TABLE OF CONTENTS

KOPSAVILKUMS.....	4
DEFINĪCIJAS	5
Ievads....	7
1. PĀRSKATS PAR DISKUSIJĀM PAR DARBASPĒKA TRŪKUMU UN KONCEPTUALIZĒŠANU	9
2. TIESISKAIS UN POLITIKAS IETVARIS ATTIECĪBĀ UZ DARBASPĒKA MIGRĀCIJU ..	12
2.1. Pašreizējās darbaspēka migrācijas politikas pieeja.....	12
2.2. Pašreizējās darbaspēka migrācijas pieeja	13
2.3. Galvenie valsts darbaspēka migrācijas politikas instrumenti darbaspēka trūkuma prognozēšana	13
2.4. Tiesiskās un/vai politikas izmaiņas darbaspēka migrācijas sistēmā saistībā ar darbaspēka trūkumu kopš 2021. gada	16
2.5. Likumīgās ieceļošanas ceļi nodarbinātības nolūkā	17
2.6. Plānotās izmaiņas tiesiskajā regulējumā un darbaspēka migrācijas politikas pieejā saistībā ar darbaspēka trūkumu.....	21
2.7. Īstenotie politikas pasākumi, lai paildzinātu ārvalstu talantu uzturēšanos valstī	22
2.8. Gūtās atziņas saistībā ar darbaspēka migrācijas politiku.....	22
2.9. Galvenie izaicinājumi saistībā ar darbaspēka migrācijas politiku un likumīgajiem ceļiem ar mērķi samazināt darbaspēka trūkumu.....	23
2.10. Labā prakse saistībā ar darbaspēka migrācijas politiku	24
2. INICIATĪVAS UN PRAKSE ārzemju talantu piesaistīšanā un darbā pieņemšanā	25
3.1. Institucionalizēti/koordinēti darbā iekārtošanas mehānismi ārvalstu talantiem profesijās, kurās trūkst darbinieku	25
3.2. Reģionālā nelīdzsvarotība, reģionālās atšķirības attiecībā uz spēju piesaistīt ārvalstu talantus valsts iekšienē.....	26
3. Secinājumi	28
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	31

KOPSAVILKUMS

Šajā ziņojumā galvenā uzmanība pievērsta darbaspēka migrācijas regulējumam un praksei darbaspēka trūkuma risināšanā. Pieaugošais darbaspēka trūkuma līmenis Eiropas migrācijas tīkla (turpmāk - EMT) dalībvalstīs (ES dalībvalstīs, izņemot Dāniju) un novērotājvalstīs (NO, GE, MD, UA, ME, AM, RS) norāda uz nepieciešamību izstrādāt jaunus un stiprināt efektīvus politikas risinājumus, lai risinātu šo problēmu. Pastāv ierobežotas iespējas kompensēt darbaspēka trūkumu tikai ar darbaspēka mobilitāti ES iekšienē, kas norāda uz darbaspēka migrāciju kā svarīgu līdzekli darbaspēka trūkuma risināšanai. Darbaspēka trūkums skar visus prasmju līmeņus, tomēr īpaši ietekmētas ir veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes, viesmīlības, būvniecības, ražošanas, transporta, kā arī informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) nozares. Darbaspēka trūkums ir problēma ne tikai EMT dalībvalstīs, bet skar arī EMT novērotājvalstīs un citas OECD valstīs, kas nav ES dalībvalstīs.

Ziņojuma galvenais mērķis ir izpētīt darbaspēka migrācijas regulējuma un prakses lomu pašreizējā un turpmākā darbaspēka trūkuma novēršanā EMT dalībvalstīs un novērotājvalstīs. Galvenā uzmanība tiks pievērsta darbaspēka migrāciju regulējošiem tiesību aktiem un politikai, kā arī EMT dalībvalstu un novērotāju valstu iniciatīvām/praksei attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem laikposmā no 2021. gada janvāra līdz 2024. gada jūnijam.

Ziņojumā sīkāk tiks raksturoti šādi aspekti:

- nacionālās tendences (t.i., galvenie darbaspēka migrācijas ceļi un izcelsmes valstis, nozares, kurās šobrīd ir liels ārvalstu darbaspēka pieplūdums un/vai liela nepieciešamība pēc (ārzemju) darbaspēka);
- galvenie valsts tiesību akti un politikas dokumenti, kuru mērķis ir piesaistīt, pieņemt darbā un noturēt ārvalstu talantus visos prasmju līmeņos;
- valsts un/vai privātas/publiskas iniciatīvas, lai piesaistītu, pieņemtu darbā un noturētu kvalificētus darbiniekus no trešām valstīm profesijās, kurās nepieciešams darbaspēks;
- dalībnieki, kuri ir iekļauti darbaspēka migrācijas likumu un politikas izstrādē un/vai īstenošanā;
- identificētie labas prakses piemēri, gūtās atziņas un esošie izaicinājumi.

DEFINĪCIJAS

Ziņojumā izmantotas šādas definīcijas¹:

Nodarbinātība: tādu darbību veikšana, kas ietver jebkādu darbu, kurš tiek veikts darba devēja labā vai vadībā un/vai uzraudzībā, saskaņā ar valsts tiesību aktiem iedibinātu praksi.

Darbaspēka migrācija: personu pārvietošanās no vienas valsts uz citu vai savas valsts iekšienē nodarbinātības nolūkā.

Darbaspēka trūkums: konkrēta veida darbaspēka trūkums konkrētā darba tirgū, kas ir uzskatāms par pastāvošu, kad ilgāku laiku periodu brīvo darba vietu skaits ir (vai ir paredzams, ka būs) pārsniedzis līmeni, ko uzskata par "normālu", pastāvot noteiktam dominējošo algu līmenim un darba apstākļiem.

Likumīgs ceļš: ES kontekstā: ikviens tiesiskais mehānisms un politika, kas nodrošina likumīgu migrāciju no trešās valsts uz ES dalībvalsti gan starptautiskās, gan humānās aizsardzības vajadzībām un darba tirgus vajadzībām.

Mobilitātes partnerība: pamatojoties uz politiskām deklarācijām izveidota sadarbības vienošanās, kas nodrošina divpusēju pamatu dialogam un praktiskai sadarbībai, lai brīvprātīgi risinātu attiecīgos migrācijas un mobilitātes jautājumus, kas skar galvenokārt ES kaimiņvalstis, tostarp īstermiņa un ilgtermiņa mobilitāti.

Reģionālā darba tirgus nelīdzsvarotība: reģionālās atšķirības darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma ziņā.²

Sezonas darbinieks: trešās valsts pilsonis, kas saglabā savu galveno dzīvesvietu trešajā valstī un likumīgi un uz laiku uzturas ES dalībvalsts teritorijā, lai veiktu no gadalaiku maiņas atkarīgu darbību saskaņā ar vienu vai vairākiem noteikta termiņa darba līgumiem, kuri noslēgti tieši starp minēto trešās valsts pilsoni un darba devēju, kas veic uzņēmējdarbību attiecīgajā ES dalībvalstī.

Profesiju trūkums: profesijas, kurās darba devēji saskaras ar piemērotu darbinieku trūkumu rezidenta pastāvīgo iedzīvotāju? darba tirgū. Eiropas Darba iestāde (EDI) šo terminu saprot kā tādas profesijas, kurās vajadzīgajā vietā pieprasījums pēc darba meklētājiem ar nepieciešamajām prasmēm ir lielāks nekā piedāvājums. EDI izšķir "nopietnu trūkumu" un "plaši izplatītu trūkumu".³

Sociālie partneri: darba devējus, darba ņēmējus un valdības pārstāvošas organizācijas, kas tiekas, lai apspriestos un konsultētos par praksi darba, sociālajos un ekonomikas jautājumos, politiku un tiesību aktiem.

¹ Izmantotas EMT Patvēruma un migrācijas vārdnīcā iekļautās definīcijas, ja vien nav norādīts citādi. EMT Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīca, https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary_en

³European Labour Authority (ELA), 'EURES – Report on Labour Shortages and Surpluses 2022'. 2022, p. 8, <https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2023-03/eures-labour-shortages-report-2022.pdf>, last accessed on 11 July 2024.

(Ārzemju) talants: šajā pētījumā, ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu par ES talantu kopuma izveidi un citiem dokumentiem,⁴ piemēram, prasmju un talantu piesaisti ES, prasmju un talantu mobilitāti⁵ un talantu partnerības⁶, talants tiek saprasts kā visaptverošs termins, kas attiecas uz visu līmeņu prasmēm, tostarp zemām, vidējām un augstām prasmēm, kas varētu būt vajadzīgas dalībvalstu darba tirgū⁷. Ārzemju talanti šajā pētījumā attiecas uz talantiem, kas ierodas no trešām valstīm nodarbinātības iemeslu dēļ.

Trešās valsts valstspiederīgais: jebkura persona, kas nav Eiropas Savienības pilsonis Līguma par Eiropas Savienības darbību 20. panta 1. punkta izpratnē un kas nav persona, kam ir tiesības brīvi pārvietoties, kā noteikts Regulas (ES) 2016/399 (Šengenas Robežu kodekss) 2. panta 5. punktā.

⁴ Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai Prasmju un talantu piesaistīšana ES2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52022DC0657>

⁵ Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai par prasmju un talantu mobilitāti 2023. – Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52023DC0715>

⁶ Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai par prasmju un talantu mobilitāti 2023. – Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52023DC0715>

⁷ European Commission, 'Proposal for Establishing an EU Talent Pool'. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a169ec2f-8469-11ee-99ba-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF, last accessed on 11 July 2024.

IEVADS

Katra valsts izvēlas atšķirīgu, savām vajadzībām piemērotu darbaspēka piesaistes pieeju. Arī Latvija nav izņēmums. Latvijas ieskatā atbilstoši darba tirgus apstākļiem ir definēts arī darbaspēka piesaistes politikas mērķis, kurš nosaka, ka primāri darba devēji tiek motivēti brīvajām darba vietām piesaistīt Latvijas iekšējā darba tirgus rezerves, tai skaitā izstrādājot un īstenojot darbaspēka kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas mehānismus. Sekundāri - domāt par ārvalstu darbaspēka piesaisti, lai mazinātu akūtu darbaspēka trūkumu. Šajā sakarā norādām, ka Latvija izmanto uz cilvēkkapitālu orientētu darbaspēka piesaistes politiku. Lai iedzīvotājus motivētu pieņemt jaunus izaicinājumus, būtiski ir mudināt viņus pilnveidot prasmes, tai skaitā izstrādājot un īstenojot darbaspēka kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas mehānismu, kurš veicinātu sabiedrības pieaugušo mācīšanās kultūru un prasmju attīstību.

2024. gada pirmajos deviņos mēnešos galvenā uzmanība tika pievērsta darba turpināšanai pie likumdošanas izmaiņu ieviešanas, lai vienkāršotu ārvalstu darbaspēka piesaisti, kā arī apskatīti iespējamie veidi, kā mazināt darbaspēka disproporcijas.

Darbaspēka pieprasījuma izmaiņas pa nozarēm <i>tūkstošos</i>						
	2020	2021	2022	2023	Starpība 2030-2021	Starpība 2040-2021
Lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība	64	59	59	55	0	-4
Apstrādes rūpniecība	115	109	111	109	1	0
Pārējā rūpniecība	20	22	23	22	1	-1
Būvniecība	77	72	83	79	10	7
Tirdzniecība un izmitināšana	160	158	150	138	-8	-20
Transports un uzglabāšana	69	67	67	67	0	1
Citi komercpakalpojumi	185	172	203	217	31	45
Sabiedriskie pakalpojumi	201	204	195	191	-9	-13
Kopā	893	864	890	879	26	15

Attēls – 1. Darbaspēka pieprasījuma izmaiņas pa nozarēm

Attiecībā uz nākotnes perspektīvām paredzams, ka nodarbināto skaita samazinājums periodā no 2025.-2030. gadam sagaidāms sabiedrisko pakalpojumu nozarēs, galvenokārt valsts pārvaldē un izglītības nozarē, ņemot vērā gan plānoto valsts pārvaldē strādājošo darbinieku skaita samazināšanu, gan skolu tīkla optimizācijas turpināšanu.

Nodarbināto skaits valsts pārvaldē līdz 2030. gadam varētu samazināties par aptuveni 6 tūkst., savukārt izglītības nozarē – par 5,9 tūkst., salīdzinot ar 2024. gadu. Tomēr norādām, ka nodarbināto skaits varētu turpināt pieaugt veselības un sociālās aprūpes nozarē. Veselības un sociālās aprūpes nozarē nodarbināto skaits periodā no 2025.-2030. gadam varētu pieaugt par 4,5 tūkst.

Avots: Eurostat [jvs_q_nace2__custom_12088952]

1. PĀRSKATS PAR DISKUSIJĀM PAR DARBASPĒKA TRŪKUMU UN KONCEPTUALIZĒŠANU

Latvijas tiesību aktos un politikas dokumentos nav definēts, kas ir darbaspēka trūkums, taču izpratne par šo problēmu saskan ar Eiropas migrācijas tīkla Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīcā ietverto definīciju⁸.

No 2021. gada līdz 2024. gada pirmajam ceturksnim vislielākais trūkstošo darbinieku skaits bija valsts pārvaldes un aizsardzības un obligātā sociālā nodrošinājuma sektorā.

Kopš 2021. gada sākuma ir notikušas vairākas publiskās diskusijas un debates par darbaspēka migrāciju saistībā ar darbaspēka trūkumu. Galvenais diskusiju fokuss 2021. gadā – kā veicināt darbaspēka piesaisti un kādi būtu iespējamie risinājumi darbaspēka trūkuma mazināšanai? Viedokļus ir pauduši gan darba devēji⁹, gan politikas veidotāji.

⁸ Darbaspēka trūkums - konkrēta veida darbaspēka trūkums konkrētā darba tirgū, par kuru var teikt, ka tas pastāv, ja brīvo darbvieta skaits ir bijis (vai ir sagaidāms, ka būs) virs līmeņa, ko uzskata par "normālu" apgrozījumu attiecībā pret dominējošajām algām un darba apstākļiem ilgākā laikposmā. – Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīca. – Pieejams: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/labour-shortage_en)

⁹ 2021. gadā notikušo diskusiju vai publisko diskusiju tēmas:

Darbaspēks, tā piesaiste:

- <https://ibizness.lv/raksti/fakti-un-dati/petijumi/biz-new-ekonomika-augs-tapat-ka-darbaspeka-trukums/20303>
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/karins-letais-darbaspeks-vairs-nav-galvenais-ienesls-investoru-ienaksanai-latvija.a403682/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/restoranu-ipasniekiem-vasaras-sakums-izversas-par-viesmilu-un-pavaru-medibam.a408370/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/darba-deveji-cilvekus-ar-ipasam-vajadzibam-darba-nenem-likumdosanas-ipatnibu-del.a417534/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/jauniesi-un-darba-deveji-tiksies-cetru-minusu-asajas-darba-intervijas.a422344/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Darba devēji galvenokārt norāda uz viedās migrācijas politikas nepieciešamību, jo trešo valstu darbaspēka piesaiste ir dārga un ilga, līdz ar to pietiekami ātri nenovērš darbaspēka trūkumu¹⁰.

2022. gadā (līdzīgi kā 2021. gadā) medijos galvenā uzmanība tika pievērsta darbaspēka piesaistei¹¹, ārvalstu investoru piesaistei¹² un darbinieku ekspluatācijas novēršanai¹³. Darba devēju organizācijas ierosina valdībai veidot pārdomātu imigrācijas politiku, kas vienlaikus nodrošinātu "ātru un vienkāršu trešo valstu darbaspēka pieejamību Latvijas uzņēmumu vajadzībām". Latvijā joprojām visizplatītākais cilvēku tirdzniecības veids ir darbaspēka ekspluatācija - celtniecības, lauksaimniecības, ražošanas un viesmīlības nozarēs. Pēdējo gadu statistika rāda, ka cilvēku tirdzniecības upuru skaits pieaug un rodas jaunas cilvēku tirdzniecības formas.

2023. gadā publiskās debates un diskusijas galvenokārt notika par tādiem jautājumiem kā darbaspēka trūkums¹⁴, tā pārpalikums un iespējamie risinājumi

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/tiesibsarga-birojs-latvija-darba-tirgu-medz-diskriminet-vecuma-del.a423860/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

¹⁰ Darbaspēka trūkums:

- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/kvalificetu-stradnieku-trukums-latgale-liek-tos-meklet-arzemes.a425537/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/talantu-piesaiste--ari-eksportejosu-uznemumu-izaicinajums.a421218/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/metalapstrades-sia-latstab-darbinieku-trukuma-del-doma-par-robotizaciju.a434924/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

¹¹ 2022. gadā notikušo diskusiju vai publisko debašu tēmas:

Darbaspēks, tā piesaiste:

- <https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/em-lielakais-jaunu-darbavietu-pieaugums-sagaidams-augstakas-kvalifikācijas-profesijas-bet-butiskakais-darbaspeka-trukums-veidosies-pec-specialistiem-ar-profesionalo-izglitibu>

- <https://www.lsm.lv/raksts/kas-notiek-latvija/raksti/gateri-strada-kvalificeti-darbinieki-lddk-prezidents-bite-opone-ekonomikas-ministrei-par-letu-darbaspeku-no-arzemem.a486284/>

¹² Ārvalstu investoru piesaiste: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/arvalstu-investori-satraukti-par-darbaroku-trukumu.a473059/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

¹³ Darbaspēka ekspluatācijas novēršana:

- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/latvija-joprojam-izplatitakais-cilvektirdzniecibas-veids--darbaspeka-ekspluatacija.a478437/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

¹⁴ Darbaspēka trūkums:

- <https://ir.lv/2023/09/15/ka-atrast-labus-darbiniekus-vispareja-darbaspeka-trukuma-apstaklos/>
- <https://www.tvnet.lv/7905549/vni-darbaspeka-trukums-un-dzives-dardziba-laushuvniecibastradajosajiem-prasit-arvien-lielakas-algas>
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/03.08.2023-bez-birokratijas-ar-videjo-algu-nozare-un-ierobezotu-terminu-uznemeju-priekslikumi-viesstradnieku-piesaistei.a518519/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/04.08.2023-javeido-zalais-koridors-noteiktiem-uznemumiem-viesstradnieku-piesaistei-intervija-ar-ekonomikas-ministri-ilzi-indriksoni.a518845/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- <https://saliedetiba.saeima.lv/853-komisija-uzklausc4%ABja-uzklausc4%ABtu-inform%C4%81ciju-par-%C4%81rvalstnieku-nodarbin%C4%81t%C4%ABbu-latvij%C4%81>
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/23.11.2023-regionos-arvien-vairak-piesaista-stradniekus-no-tresajam-valstim.a532748/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/28.11.2023-baltijas-uznemumi-mekles-it-specialistus-nigerija-kenija-un-armenija.a533215/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/14.12.2023-ministrs-kvalificeta-darbaspeka-pieejamiba-ir-potencialo-vacu-investoru-pirmais-jautajums.a535335/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

situācijas uzlabošanai¹⁵. Tāpat arī veidiem, kā mazināt darbaspēka disproporcijas¹⁶. Tika pieņemti grozījumi tiesību aktos¹⁷, kuri atvieglo prasības saimnieciskās darbības veicējiem, kuri plāno Latvijā nodarbināt ārvalstu darbiniekus profesijās, kas Latvijā nav reglamentētas.

2024. gada pirmajos deviņos mēnešos galvenā uzmanība tika pievērsta darbaspēka trūksam¹⁸ un iespējamiem risinājumiem darbaspēka kvalitātes paaugstināšanai. Tika turpināts darbs pie tiesību aktu izmaiņu ieviešanas¹⁹, lai vienkāršotu ārvalstu darbaspēka piesaisti, kā arī apskatīti iespējamie veidi, kā mazināt darbaspēka disproporcijas²⁰.

¹⁵ Darbaspēka pārpalikums, risinājumi situācijas uzlabošanai:

- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/prognoze-mazkvalificeta-darbaspeka-parpalikumu-2030-gada.a490187/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

¹⁶ Darbaspēka disproporciju mazināšana:

- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/01.08.2023-em-reemigracija-labaka-alternativa-darbaspeka-piesaistisana.a518532/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/25.08.2023-latvija-vairak-neka-10-000-ilgstosi-neaizpilditu-vakancu-vai-palidzetu-viesstradnieku-piesaiste.a521461/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

¹⁷ Ieviestās tiesību aktu izmaiņas, lai vienkāršotu ārvalstu darbaspēka piesaisti:

- <https://lvportals.lv/dienaskartiba/358544-atvieglotas-prasibas-arzemju-darbinieku-piesaistisana-i-darbam-latvija-nereglamentetajas-profesijas-2023>

¹⁸ Darbaspēka trūkums, darbaspēka kvalitātes paaugstināšana:

- <https://www.delfi.lv/bizness/56234200/eiropas-zinas/120004694/darbinieku-trukst-gan-eiropa-gan-latvija-kuras-profesijas-vislielakais-vakancu-skaits>
- <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/23.02.2024-ekonomists-uznemumiem-mazak-rup-darbaroku-trukums-lielakas-bazas-par-tirgiem.a544149/>
- <https://www.delfi.lv/video/56413078/virziens/120030444/darbaspeka-trukums-latvija-vai-maksligais-intelekti-ir-risinajums>
- <https://www.ntz.lv/redakcijas-sleja/vai-darbaspeka-trukums-nav-likumsakarigs/>
- <https://www.facebook.com/TV24.lv/videos/darbaspc%C4%93ka-tr%C5%ABkums-imigr%C4%81cija-kur-m%C4%93s-esam/1290395081926120/>
- https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=953590036772763&id=100063653274697
- <https://www.tvnet.lv/7973194/lddk-latvijas-uznemejiem-akuti-trukst-augsti-kvalificeta-darbaspeka>
- <https://www.ecobaltivide.lv/blog/uznemeji-un-jomas-eksperti-darba-tirgus-piedzivo-krizi/>
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/02.05.2024-laukos-trukst-darbaroku-mekle-stradniekus-sezonas-darbam.a552649/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/16.05.2024-latvijas-privata-sektora-konkuretspeja-rupnieciba-ekonomikas-dzinejspeks-bet-izaicinajumi-ar-produktivitati.a553842/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/13.06.2024-ekonomikas-ministrija-darba-tirgu-jakapina-kvalitate-nevis-kvantitate.a557971/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/05.07.2024-mezsaimniecibas-un-lauksaimniecibas-nozares-trukst-augsti-kvalificetu-specialistu-kapec.a560378/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

¹⁹ Ieviestās tiesību aktu izmaiņas, lai vienkāršotu ārvalstu darbaspēka piesaisti:

- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/10.04.2024-efektu-no-viesstradnieku-samaksas-izmainam-vel-nejut-dala-uznemeju-nemaz-nezina-par-jauninajumiem.a549784/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- <https://lvportals.lv/skaidrojumi/359981-atvieglos-viesstradnieku-piesaisti-bet-stingrak-sodis-par-imigracijas-parkapumiem-2024>

²⁰ Darbaspēka disproporciju mazināšana:

- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/21.01.2024-viesstradnieki-un-pensionari-kur-latvija-mekles-darbarokas.a539770/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/12.08.2024-kops-2015-gada-arvalstu-darbaspeks-latvija-vairak-neka-dubultojies.a564786/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme
- <https://ir.lv/2024/08/16/no-imigracijas-temas-neaizbegsim/>

2. TIESISKAIS UN POLITIKAS IETVARŠ ATTIECĪBĀ UZ DARBASPĒKA MIGRĀCIJU

2.1. PAŠREIZĒJĀS DARBASPĒKA MIGRĀCIJAS POLITIKAS PIEEJA

Latvijas darbaspēka migrācijas politikas mērķis primāri ir motivēt darba devējus brīvajām darba vietām piesaistīt Latvijas iekšējā darba tirgus rezerves, tai skaitā izstrādājot un īstenojot darbaspēka kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas mehānismus. Sekundāri - domāt par ārvalstu darbaspēka piesaisti. Šajā sakarā Latvija ir izvēlējusies uz cilvēkkapitālu orientētu migrācijas politikas pieeju²¹ un ir noteikts arī darbības rezultāts - Ekonomikas ministrijas izstrādāta Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija. Tā kā kopš 2024. gada Ekonomikas ministrija ir uzņēmusies vadošo lomu cilvēkkapitāla jautājumu pārvaldībā, lai nodrošinātu koordinētu pārvaldību, sekmējot darbaspēka piedāvājuma pielāgošanos nākotnes darba tirgus vajadzībām, kā arī veidot valsts pasūtījumu darba tirgus vajadzībām, tad viens no tās pamatuzdevumiem 2023. gadā bija uzsākt darbu pie rīcības plāna "Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2024.–2027. gadam"²² izstrādes. Stratēģijas virsmērķis ir nodrošināt koordinētu cilvēkkapitāla jautājumu pārvaldību, sekmējot darbaspēka piedāvājuma pielāgošanos nākotnes darba tirgus vajadzībām, kā arī ir noteikti sekojoši apakšmērķi:

- Pārkvalificēt 50 000 mazkvalificēto nodarbināto ar vispārējo vidējo un pamatzglītību.
- Piesaistīt papildus 6 000 absolventus ar STEM prasmēm.
- Piesaistīt papildus 10 000 IKT speciālistus.
- Palielināt iedzīvotāju ar pamata digitālajām prasmēm īpatsvaru no 45,3% (849 000) (2023. gadā) uz 70% (1 300 000) (2027. gadā)
- Palielināt izglītojamo ar augstiem sasniegumiem matemātikā īpatsvaru no 6% (2022. gadā) uz 11% (2027. gadā).
- Palielināt ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitu no 64,2% (2023. gadā) uz 72,5% (2027. gadā). Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skatu plānots palielināt par 23 500 personām.
- Līdz 2027. gadam sasniegt proporciju 50/50 attiecībā uz izglītojamo skaitu profesionālajā un vispārējā vidējā izglītībā.
- Veicināt kvalificēta darbaspēka piesaisti, mazinot birokrātiju un koordinējot procesu, tādējādi veicinot nodokļu nomaksu Latvijā.
- Izstrādāts ilgtspējīgs pieaugušo izglītības finansējuma modelis un kopīga atbildība.

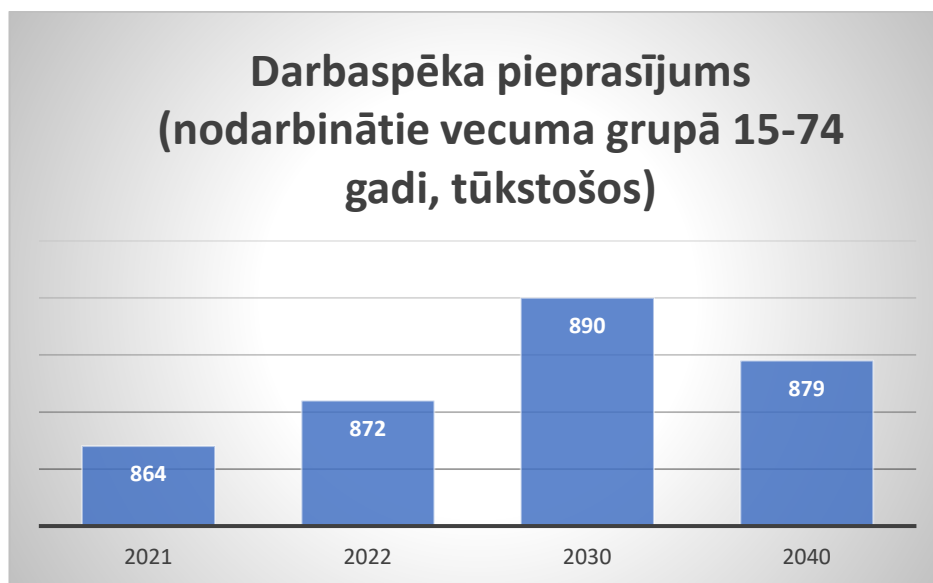
Stratēģijā ir identificēti pieci galvenie rīcības virzieni: (1) STEM izglītība un prasmes; (2) darba tirgus paplašināšana; (3) kvalificētu darbinieku piesaiste; (4) pieaugušo izglītības piedāvājums un kvalitāte, prasmes; (5) atbalsts uzņēmējdarbībai.

²¹ apstiprina Ministru kabineta 2023. gada 20. aprīļa rīkojums Nr. 200 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai", IV. sadaļas "Konkurētspēja, cilvēkkapitāls un nodarbinātība" 170.1. punkts.

²² Rīcības plāna "Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2024.–2027. gadam" projekts. – Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/2d477536-f88c-439c-a768-7f9cb025f7d9

2.2. Pašreizējās darbaspēka migrācijas pieeja

Latvija saskaras ar akūtu darbaspēka trūkumu jau šobrīd. Trūkst gan mazkvalificēta darbaspēka, gan augsti kvalificētu speciālistu. Kā liecina Ekonomikas ministrijas izstrādātās vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes²³, tad šīs tendences saglabāsies arī vidējā termiņā un ilgtermiņā. Piemēram, ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits vecumā no 15 līdz 74 gadiem 2023. gada 3. ceturksnī samazinājās par 13,5 tūkst. – līdz 952,4 tūkst., salīdzinot ar šādu pašu periodu 2022. gadā. To ietekmēja gan iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes samazināšanās, gan darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazinājums.

Attēls – 2. Darbaspēka pieprasījums (nodarbinātie vecuma grupā 15-74 gadi, tūkstošos)²⁴

2.3. Galvenie valsts darbaspēka migrācijas politikas instrumenti darbaspēka trūkuma prognozēšana

Situācijas prognozēšanai darba tirgū kā īstermiņā, tā vidējā termiņā un ilgtermiņā tiek izmantoti sekojoši instrumenti:

- Nodarbinātības valsts aģentūra (turpmāk - NVA) prognozē darbaspēka pieprasījumu īstermiņā²⁵ (līdz vienam gadam). Īstermiņa darbaspēka pieprasījuma prognožu metodika nodrošina ar informāciju par darba tirgus pieprasījuma izmaiņu īstermiņa tendencēm, kas izmantojama bezdarbnieku apmācību programmu plānošanai, karjeras konsultācijām un citām ar darba tirgu saistītām aktivitātēm.

²³ Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm. 2022.g. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/14720/download?attachment>.

²⁴ Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm. 2022.g. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/14720/download?attachment>.

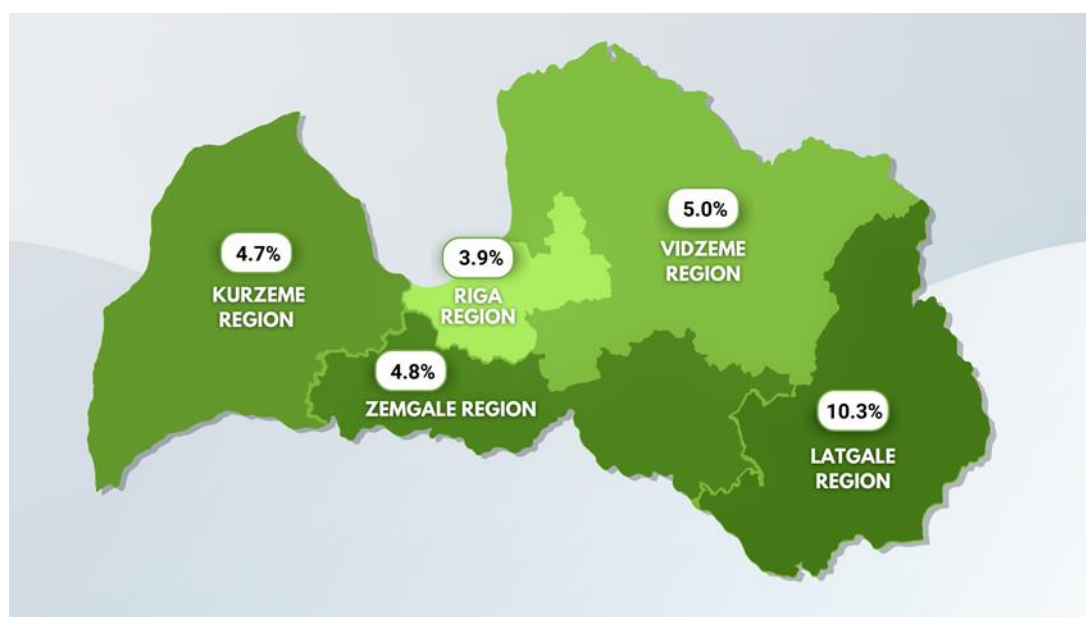
²⁵ Darba tirgus prognozes. – Pieejams: <https://www.nva.gov.lv/lv/darba-tirgus-prognozes>

- Ekonomikas ministrija izstrādā vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes²⁶. Vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozes²⁷ ir informācija, kas virza politiskās izmaiņas, kas ietekmē ekonomikas attīstību. Tās ir viens no instrumentiem, kas ļauj savlaicīgi paredzēt darba tirgus neatbilstību veidošanos nākotnē, parādot darba tirgus attīstības tendences un iespējamos riskus, saglabājoties esošajai izglītības sistēmai un izglītības piedāvājuma struktūrai.

Lai prognozētu situāciju darba tirgū, Ekonomikas ministrija izmanto Darba tirgus prognozes, kuras sagatavotas vidēja termiņa periodam līdz 2030. gadam un ilgtermiņa periodam līdz 2040. gadam.

Latvijā 2024. gada 2. ceturksnī Latvijā bija nodarbināti 882,4 tūkstoši jeb 64,3% iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Savukārt 2023. gadā bija nodarbināti 884,2 tūkstoši jeb 64,2% iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem.

Skaitliski būtiskākais nodarbināto skaita pieaugums 2023. gadā bija veselības un sociālās aprūpē, transporta un uzglabāšanas nozarē, lauksaimniecībā un mežizstrādē. Savukārt būtiskākais darbaspēka pieprasījuma samazinājums bija vērojams tirdzniecības nozarē. Latvijā, kā redzams 1. attēlā "Reģistrētā bezdarba līmenis valstī 2024. gada 30. septembrī", ir novērojamas reģionālās atšķirības.

Attēls - 3. Reģistrētā bezdarba līmenis valstī 2024.gada 30.septembrī

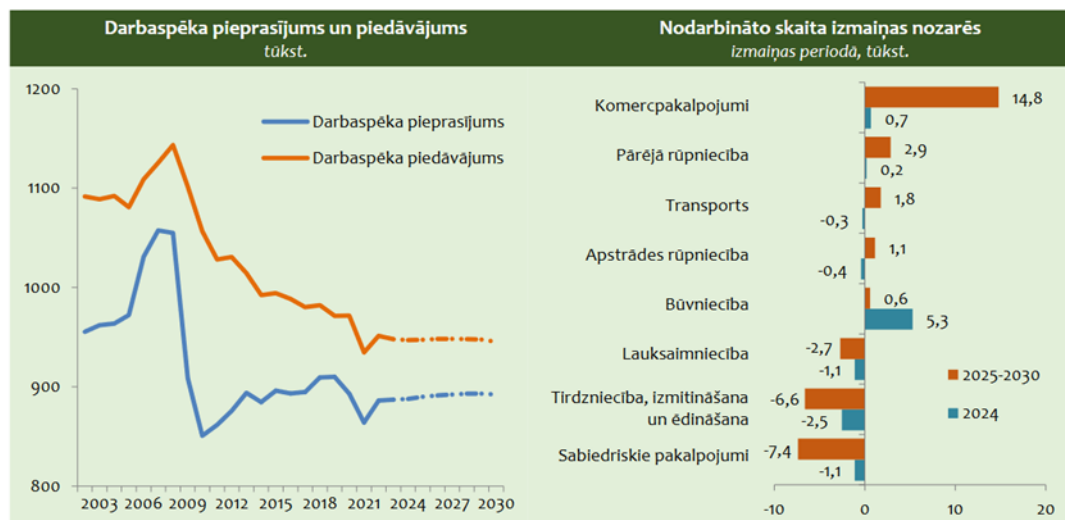
Reģistrētā bezdarba līmenis 2024. gada 30. septembrī bija 5,1%. Atšķirīgs tas ir visos Latvijas reģionos – zemākais bezdarba līmenis bija Rīgas reģionā, savukārt augstākais Latgales reģionā – 10,3%.

Atbilstoši Ekonomikas ministrijas izstrādātajam Latvijas ekonomikas pārskatam un ņemot vērā darbaspēka novecošanās tendenci, galvenās darba iespējas nākamajos gados radīs aizvietojošais darbaspēka pieprasījums. Pēc prognozēm gandrīz 2/3 no visām vakancēm Latvijā periodā līdz 2030. gadam varētu veidoties

²⁶ Darba tirgus prognozes. – Pieejams: <https://prognozes.em.gov.lv/lv>

²⁷ Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm. 2022.g. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/14720/download?attachment>.

aizvietojošā pieprasījuma dēļ, kas redzams 2. attēlā "Darbaspēka raksturojošo faktoru un nodarbināto skaita izmaiņas nozarēs".

Attēls - 4. Darbaspēka raksturojošo faktoru un nodarbināto skaita izmaiņas nozarēs

Lielākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums līdz 2030. gadam sagaidāms komercpakalpojumu sektorā, jo īpaši IT pakalpojumos un profesionālajos, zinātniskajos un tehniskajos pakalpojumos. Kopumā komercpakalpojumu sektorā nodarbināto skaits līdz 2030. gadam varētu pieaugt par 15 tūkst., salīdzinot ar 2024. gadu. Tāpat nozīmīgs darbaspēka pieprasījuma pieaugums vidējā termiņā sagaidāms arī rūpniecības nozarēs – ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē, elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas; ūdens apgādes; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošanas un sanācijas, - kas saistīts gan arī būvniecības nozares izejvielu pieprasījuma pieaugumu, gan arī enerģētikas nozaru transformāciju un ES Zaļā kursa īstenošanu.

Kopumā pārējās rūpniecības nozarēs nodarbināto skaits periodā no 2025.-2030. gadam varētu pieaugt par gandrīz 3 tūkst. nodarbināto.

Nodarbināto skaits vidējā termiņā turpinās pieaugt arī transporta pakalpojumos, tomēr jāņem vērā, ka nozares struktūra krīzes laikā ir būtiski mainījies (liels darbaspēka pieprasījuma kritums pasažieru pārvadājumos ar gaisa un ūdens transportu, kā arī dzelzceļa pakalpojumos), tāpēc nodarbināto skaits nozarē līdz 2030. gadam varētu neatgriezties 2019. gada līmenī.

Būtiskākais nodarbināto skaita samazinājums periodā no 2025.-2030. gadam sagaidāms sabiedrisko pakalpojumu nozarēs, galvenokārt valsts pārvaldē un izglītības nozarē, ņemot vērā gan plānoto valsts pārvaldē strādājošo darbinieku skaita samazināšanu, gan skolu tīkla optimizācijas turpināšanu. Nodarbināto skaits valsts pārvaldē līdz 2030. gadam varētu samazināties par aptuveni 6 tūkst., savukārt izglītības nozarē – par 5,9 tūkst., salīdzinot ar 2024. gadu.

Vienlaikus nodarbināto skaits varētu turpināt pieaugt veselības un sociālās aprūpes nozarē. Veselības un sociālās aprūpes nozarē nodarbināto skaits periodā no 2025.-2030. gadam varētu pieaugt par 4,5 tūkst.²⁸

²⁸ Latvijas ekonomikas attīstības pārskats. Rīga 2023. –
Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/18864/download?attachment>

2.4. Tiesiskās un/vai politikas izmaiņas darbaspēka migrācijas sistēmā saistībā ar darbaspēka trūkumu kopš 2021. gada

Latvija, ar mērķi saskaņot starpresoru sadarbību darba tirgus reformu plānošanā, izstrādē, ieviešanā un uzraudzībā, tādējādi mazinot neatbilstības Latvijas darba tirgū, 2016. gadā izveidoja Nodarbinātības padomi trīs ministru - ekonomikas, izglītības un zinātnes un labklājības ministru sastāvā. 2023. gadā tika pieņemts lēmums Nodarbinātības padomi pārveidot par Cilvēkkapitāla attīstības padomi, lai veidotu ciešāku sasaisti ar valdības deklarācijā uzdotajām funkcijām Ekonomikas ministrijai attiecībā uz darbaspēka jautājumu pārvaldību un uzdevumiem cilvēkkapitāla attīstības jomā. Padomes nolikumā tika noteiktas padomes funkcijas, uzdevumi, tiesības, sastāvs, lēmumu pieņemšanas principi. Nolikums tika apstiprināts Ministru kabinetā 2023. gada 6. jūnijā.²⁹

Cilvēkkapitāla attīstības padomes galvenās funkcijas ir izvērtēt situāciju darba tirgū, izstrādāt darba tirgus attīstības scenārijus un prognozes, pieņemt datus un prognozēs balstītus lēmumus cilvēkkapitāla attīstības jomā. Padome arī nosaka cilvēkkapitāla attīstības stratēģiskos mērķus un rīcības virzienus minēto mērķu sasniegšanai un veic uzraudzību par paveikto izvirzīto mērķu sasniegšanā.³⁰ Tāpat kopš 2024. gada 20. augusta padomes darbā ar padomdevēja tiesībām tiek iesaistīti arī pārstāvji no Latvijas lielākajām un ietekmīgākajām uzņēmēju biedrībām un arodbiedrību apvienībām.³¹

Šobrīd arī turpinās darbs pie grozījumiem 2014. gada 28. janvāra Ministru kabineta noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu" – tie paredz mazināt darbaspēka imigrācijas sistēmas negodprātīgas izmantošanas riskus, nosakot darba devējiem par pienākumu sadarboties ar NVA, tādējādi veicinot sadarbību starp darba devējiem un valsts institūcijām, lai atbalstītu Latvijas darba tirgum nepieciešamā darbaspēka piesaisti. Risinājums paredz uzlabot sadarbību pretendentu atlases procesā. Izstrādē esošās izmaiņas noteiks, ka darba devējs sākotnēji izskatīs Latvijas vietējo darba meklētāju pieteikumus, kas veicinās Latvijas iekšējo rezervju iesaisti darba tirgū, savukārt, tikai tad ja Latvijas darba tirgū nebūs piemērotu kandidātu, darba devējs varēs saņemt tiesības uzaicināt konkrētajai vakancei piesaistīt ārzemnieku.

²⁹ Ministru kabineta 2023. gada 6. jūnija noteikumi Nr. 290 "[Cilvēkkapitāla attīstības padomes nolikums](#)". - Latvijas Vēstnesis Nr. 112, 12.06.2023. – [stājās spēkā 13.06.2023.]

³⁰ Ministru kabineta 2023. gada 6. jūnija noteikumi Nr. 290 "Cilvēkkapitāla attīstības padomes nolikums". - Latvijas Vēstnesis Nr. 112, 12.06.2023. – [stājās spēkā 13.06.2023.]

³¹ Cilvēkkapitāla attīstības padomes darbā turpmāk tiks iesaistītas arī Latvijas lielākās uzņēmēju biedrības un arodbiedrību apvienība. – Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/366684-cilvekkapitala-attistibas-padomes-darba-turpmak-tiks-iesaistitas-ari-latvijas-lielakas-uznemeju-biedribas-un-arodbiedribu-apvieniba-2024>

2.5. Likumīgās ieceļošanas ceļi nodarbinātības nolūkā

Latvijā tiek piemēroti trīs likumīgas ieceļošanas nodarbinātības nolūkā veidi

ES zilā karte - paredzēta, lai darba tirgum piesaistītu augsti kvalificētus darbiniekus no trešām valstīm.

Galvenie uzņemšanas nosacījumi:

- augstākā izglītība (vismaz trīs gadu studijas specialitātē vai nozarē, kas norādīta darba līgumā) vai vismaz piecu gadu profesionālā pieredze attiecīgajā jomā (IT jomā – trīs gadu pieredze);
- darba samaksas apjoms ne mazāks par Latvijā strādājošā mēneša vidējo bruto darba samaksu iepriekšējā gadā, piemērojot koeficientu 1,5 vai 1,2, ja persona tiek nodarbināta profesijā, kurā konstatēts nepietiekams darbaspēka piedāvājums;
- piešķir uz diviem gadiem;
- nav nepieciešams iesniegt izglītības dokumentus, ja iepriekš jau bijušas piešķirtas tiesības uz nodarbinātību Latvijā un nemainās nodarbināšanas joma;
- darba līguma termiņam ir jābūt vismaz seši mēneši;
- ES zilās kartes izsniedz, izmantojot vienotās atļaujas procedūru.

Termiņuzturēšanās atļauja – piemērota dažāda prasmju līmeņa darbinieku piesaistīšanai.

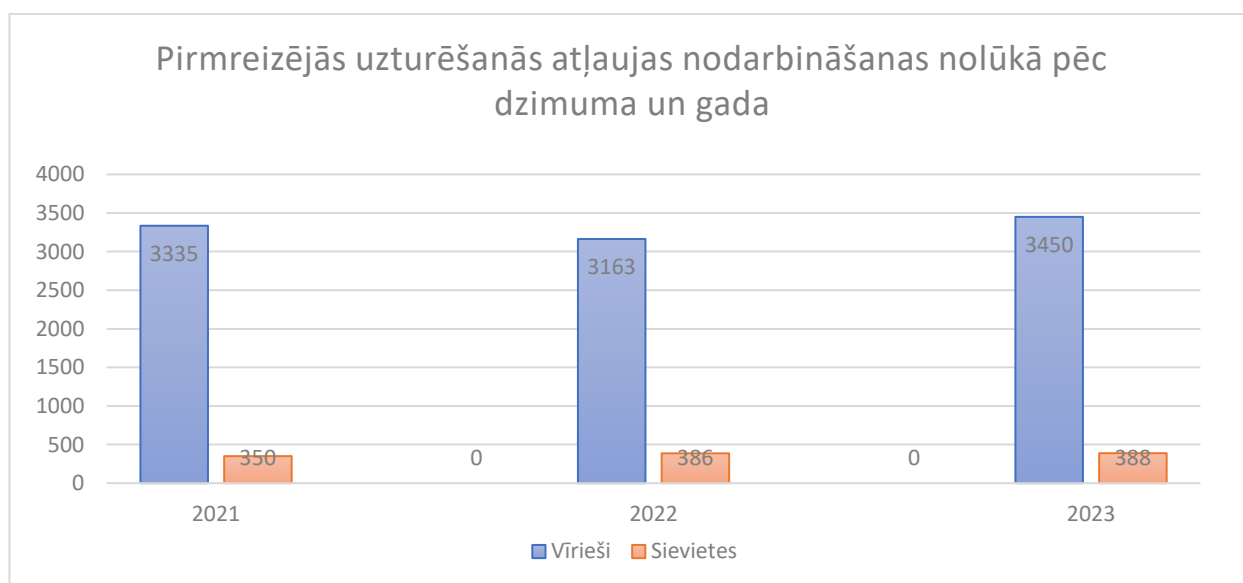
Galvenie uzņemšanas nosacījumi:

- nepieciešama, ja ārzemnieks vēlas uzturēties Latvijā ilgāk par 90 dienām sešu mēnešu laikā, skaitot no pirmās ieceļošanas dienas;
- ir tiesības iegūt, pirmo reizi ierodoties Latvijā;
- atkarībā no uzturēšanās iemesla tā var tikt izsniegta uz termiņu no sešiem mēnešiem līdz 5 gadiem;
- nepieciešamais finanšu līdzekļu apmērs ir noteikts 2017. gada 25. aprīļa Ministru kabineta noteikumos Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu" ;
- paredzamajai nodarbinātības jomai atbilstoša izglītība vai vismaz trīs gadu pieredze;
- jābūt publicētai brīvai darba vietai, uz kuru sākotnēji 10 darbdienu laikā var pieteikties vietējais darbinieks;
- atļauju izsniedz, izmantojot vienotās atļaujas procedūru.

Īstermiņa vai ilgtermiņa vīza - piemērota dažāda prasmju līmeņa darbinieku piesaistīšanai.

Galvenie uzņemšanas nosacījumi:

- nepieciešama, ja ārzemnieks vēlas būt nodarbināts Latvijas Republikā;
- ir tiesības iegūt, pieprasot vīzu vēstniecībā;
- var tikt izsniegta uz termiņu līdz vienam gadam (ilgtermiņa vīzas pieprasīšanas gadījumā) vai uz laiku līdz 90 dienām jebkurā 180 dienu periodā (īstermiņa vīza);
- nepieciešamais finanšu līdzekļu apmērs ir noteikts 2017. gada 25. aprīļa Ministru kabineta noteikumos Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu" ;
- nav nepieciešams pierādīt izglītību vai profesionālo pieredzi, ja vien netiks nodarbināts reglamentētā profesijā;
- jābūt publicētai brīvai darba vietai, uz kuru sākotnēji 10 darbdienu laikā var pieteikties vietējais darbinieks.

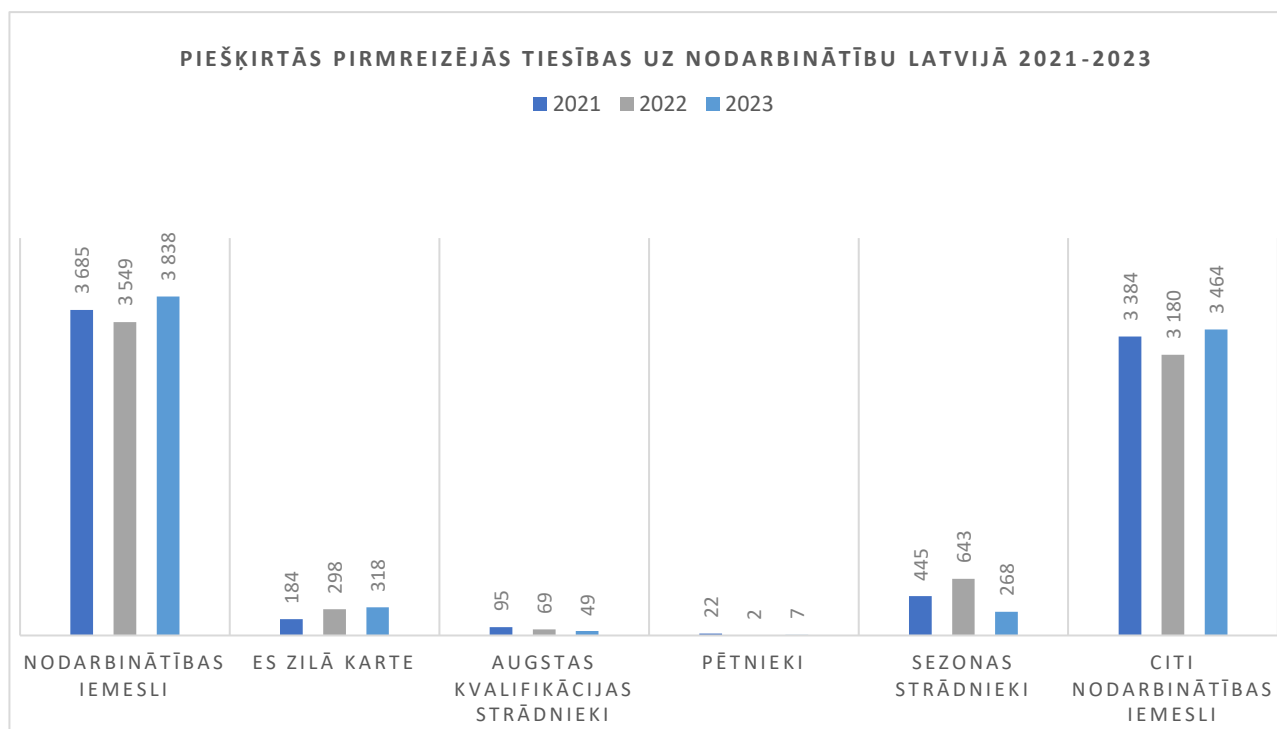

Avots: Eurostat [migr_resfas__custom_14807744]

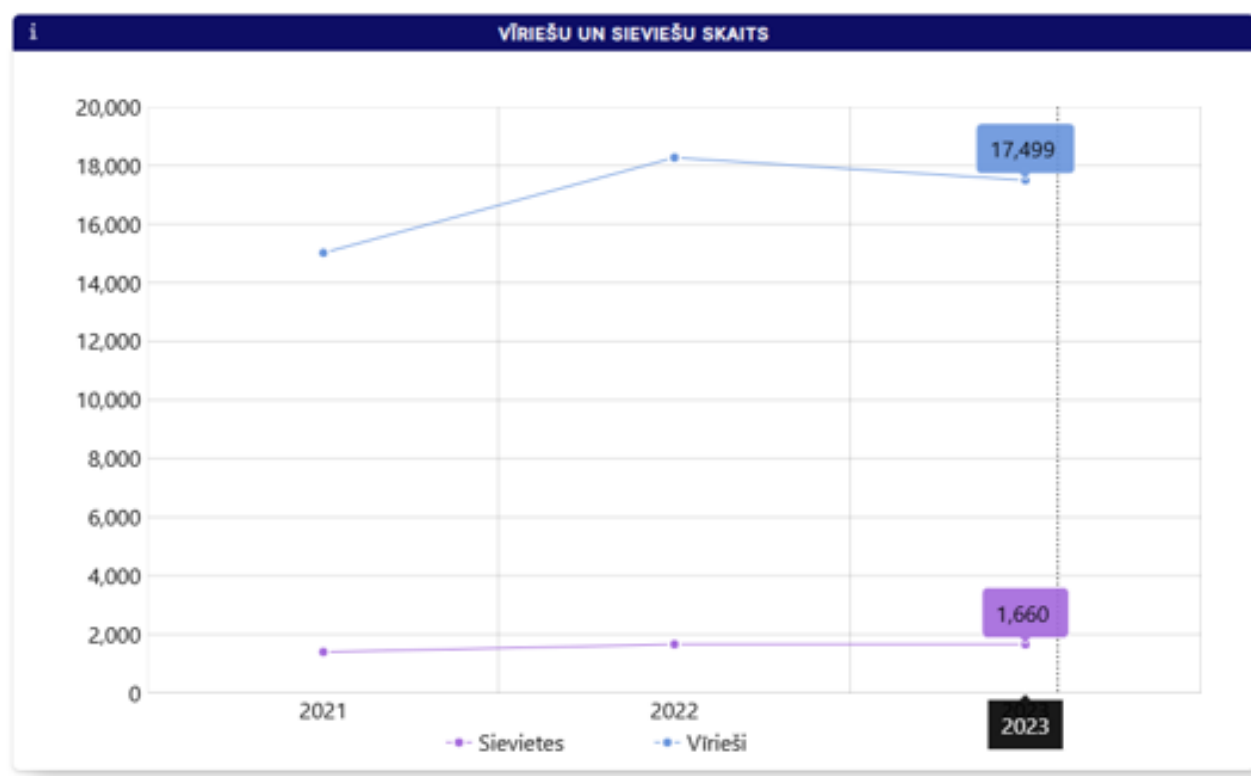
Likumīgās ieceļošanas nosaukums	2021	2022	2023
Darba vīza ³²	5572	8970	7590

Avots: PMLP

³² Darba vīza: ilgtermiņa vīza, kas var tikt izsniegta uz termiņu līdz vienam gadam

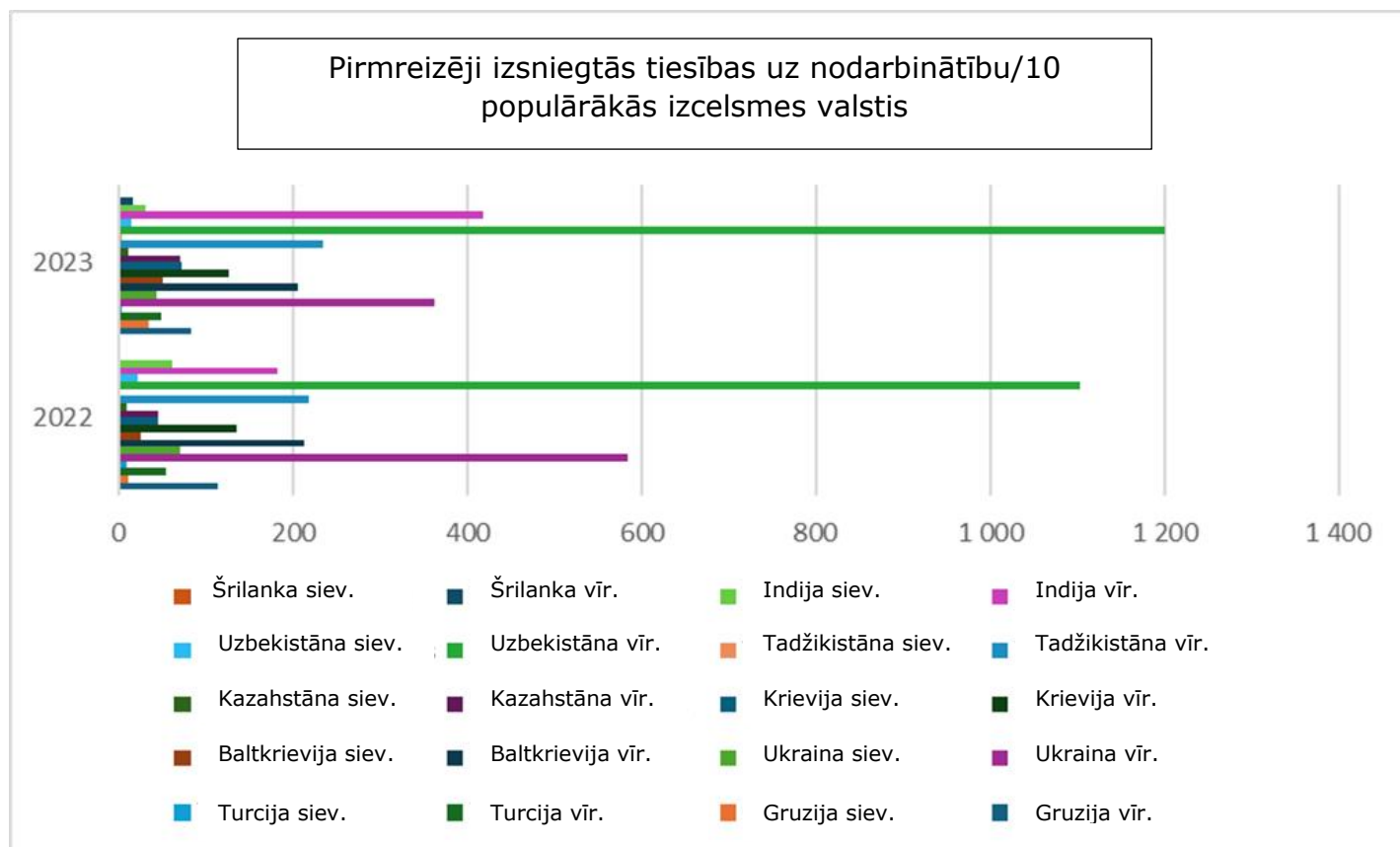

Avots: Eurostat [migr_resocc__custom_12089854]

Avots: www.emn.lv Trešo valstu valstspiederīgie, kas ir saņēmuši termiņuzturēšanās atļauju vai ilgtermiņa vīzu ar tiesībām uz nodarbinātību, iedalījums pēc dzimuma.

Avots: Eurostat [migr_resfas]

Ekonomiskais sektors ³³	Tiesības uz nodarbinātību					
	2021 pirmreizējās	2021 visas derīgās	2022 pirmreizējās	2022 visas derīgās	2023 pirmreizējās	2023 visas derīgās
Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	427	106	493	143	337	143
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	164	55	224	72	132	41
Apstrādes rūpniecība	2017	1285	2300	1805	1998	1621

³³ NACE 2 klasifikators.

Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	24	12	9	6	6	6
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	5	3	20	19	51	23
Būvniecība	3184	1972	3702	2655	3131	2243
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	407	272	478	391	381	314
Transports un uzglabāšana	6481	3903	7399	5981	7632	5939
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	425	245	638	508	595	525
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	1368	850	1624	1412	1664	1414
Finanšu un apdrošināšanas darbības	128	81	127	114	139	115
Operācijas ar nekustamo īpašumu	73	47	89	60	47	44
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	567	373	628	553	665	541
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	634	346	1464	914	1689	1180
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	4	4	3	1	1	1
Izglītība	134	108	163	155	186	173
Veselība un sociālā aprūpe	14	13	15	17	12	14
Māksla, izklaide un atpūta	307	150	303	198	266	199
Citi pakalpojumi	37	25	52	45	50	46
Mājsaimniecību kā darba devēju darbība; pašpatēriņa preču ražošana un pakalpojumu sniegšana individuālajās mājsaimniecībās						
Ārpusteritoriālo organizāciju un institūciju darbība					1	1
Kopā	16400	9850	19731	15049	18983	14583

Avots: PMLP

2.6. Plānotās izmaiņas tiesiskajā regulējumā un darbaspēka migrācijas politikas pieejā saistībā ar darbaspēka trūkumu

Latvijā šobrīd tiek izstrādāts "Zaļais koridors" ārvalstu darbaspēka piesaistei, ar mērķi īstenot pārdomātu un vienotu imigrācijas politiku, vienlaikus nodrošinot ātru un vienkāršu trešo valstu darbaspēka pieejamību Latvijas tautsaimniecībai nozīmīgu

uzņēmumu vajadzībām, kontrolējot drošības riskus. "Zaļais koridors" paredzēs ātrāku dokumentu izskatīšanu un uzturēšanās tiesības apliecināšu dokumentu izgatavošanu.³⁴

2.7. Īstenotie politikas pasākumi, lai paldzinātu ārvalstu talantu uzturēšanos valstī

Saskaņā ar likumu "Sabiedrības integrācijas fonda likums"³⁵ Latvijā kopš 2001. gada ir izveidots Sabiedrības integrācijas fonds (turpmāk - SIF). SIF ir publisks nodibinājums, kurš nodrošina efektīvu sabiedrības saliedēšanas politikas īstenošanu un sniedz nozīmīgu atbalstu nevaldības sektoram, lai stiprinātu valstisko piederību un demokrātiju, atbalstot pilsoniski izglītotu, aktīvu, atbildīgu, iekļaujošu un saliedētu sabiedrību. Fonds īsteno valsts budžeta, Eiropas Savienības instrumentu un ārvalstu finanšu palīdzības finansētās programmas. Galvenie darbības virzieni: nevaldības sektora, mazākumtautību, ģimeņu, diasporas, sociāli neaizsargāto un mediju atbalsts. SIF atbalsta programmas ietvaros tiek nodrošināts arī atbalsts medijiem un nevaldības organizācijām (NVO), kā arī atbalsts latviešu valodas apguvei remigrantiem un viņu ģimenes locekļiem.

Informācijas centrs iebrucējiem darbību uzsāka 2016. gada 18. maijā. Līdz 2022. gada beigām projektu realizēja biedrība "Patvērums "Drošā māja"". Galvenais Informācijas centra iebrucējiem darbības uzdevums bija juridiskās palīdzības un tulkošanas pakalpojumu sniegšana iebrucējiem no trešajām valstīm.³⁶

2023. gadā SIF pārņēma šo uzdevumu un izveidoja Vienas pieturas aģentūru (turpmāk - VPA), kura sniedz konsultācijas trešo valstu valstspiederīgajiem un starptautiskās palīdzības saņēmējiem. VPA uzdevums ir nodrošināt savlaicīgu atbalstu trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā, un personām, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība (bēgļi, personas, kurām piešķirts alternatīvais statuss un patvēruma meklētāji) un kuras likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, sākotnējās integrācijas posmā, lai sekmētu trešo valstu valstspiederīgo iekļaušanos un saliedētas sabiedrības attīstību, izveidojot sistēmisku un vienotu valstisku pieeju un nodrošinot nepieciešamo informācijas un konsultāciju atbalstu vienuviet Vienas pieturas aģentūrā, un vienlaikus uzlabojot sadarbību ar dažādu sektoru pārstāvjiem.

2.8. Gūtās atziņas saistībā ar darbaspēka migrācijas politiku

Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas izstrādātajām vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozēm³⁷ kopumā gan vidējā termiņā, gan ilgtermiņā pieprasījums augs galvenokārt pēc augstas kvalifikācijas profesiju speciālistiem. Visstraujākais darbaspēka pieprasījuma kritums būs zemas kvalifikācijas profesijās. Tas skars visas nozares.

³⁴ Valainis: palielinot kontroles mehānismus, jāmazina administratīvie šķēršļi trešo valstu darba spēka piesaistei. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/valainis-palielinot-kontroles-mehanismus-jamazina-administrativie-skersli-treso-valstu-darba-speka-piesaistei>

³⁵ [Sabiedrības integrācijas fonda likums](#). – Latvijas Vēstnesis Nr. 110, 20.07.2001. – [stājās spēkā 01.9.2001.]

³⁶ Informācijas centrs iebrucējiem noslēdz darba cēlienu. – Pieejams: <https://www.patverums-dm.lv/lv/informacijas-centrs-iebraucejiem-nosledz-darba-celienu/1563>

³⁷ Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm. 2022.g. Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/14720/download?attachment>

Secināms, ka Latvija nav unikālā situācijā, arī Eiropas Savienībā ir sasniegts rekordaugsts nodarbinātības līmenis un vēsturiski zemākais bezdarba līmenis. Tomēr teju ikviena nozare izjūt darbinieku trūkumu – citās tas ir mazāk izteikts, bet citās situācija ir tik kritiska, ka nav iespējams pilnvērtīgi paveikt darbu, jo nav, kas strādā.³⁸

Tādēļ šobrīd tiek meklēti jauni un inovatīvi veidi, kā piesaistīt labākos speciālistus darbaspēka trūkuma samazināšanai.

Nemot vērā iepriekš minēto, Latvija ir uzsākusi darbu pie esošo procesu pilnveidošanas (veica grozījumus Imigrācijas likumā, izstrādā "Zaļo koridoru"), lai augstas kvalifikācijas profesiju speciālistiem būtu vienkāršāk uzsākt darbu Latvijā.

2.9. Galvenie izaicinājumi saistībā ar darbaspēka migrācijas politiku un likumīgajiem ceļiem ar mērķi samazināt darbaspēka trūkumu

Šobrīd Latvijā nav precīzas informācijas par to, cik izplatīta ir imigrācijas noteikumu pārkāpšana, ievēdot ārvalstu darbaspēku. Tomēr Latvijas atbildīgās iestādes ir konstatējušas gadījumus, kad Latvija tikusi izmantota kā darbaspēka tranzītvalsts, respektīvi, trešās valsts pilsonis kā nodarbinātais tiek reģistrēts Latvijā, bet faktiski nosūtīts strādāt citā ES valstī. Tā rezultātā pieaug vīzu un uzturēšanās atļauju pieprasītāju skaits, kuru mērķis lielā mērā ir negodprātīgi izmantot Latvijas imigrācijas sistēmu. Līdz ar to tiek patērēti lieli resursi darba atļauju/vīzu izsniegšanai, kas ir papildu slogs gan PMLP, gan Ārlietu ministrijai. Turklāt par šādu vakanču pieejamību tiek maldināti arī vietējie darba meklētāji, tādējādi pagarinot viņiem darba meklēšanas laiku.

Tāpat arī nereti tiek saņemta informācija no Vācijas atbildīgajām iestādēm par konstatētajiem pārkāpumiem nodarbinātības jomā. Tādēļ Labklājības ministrija un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) nereti sadarbojas ar Vācijas tiesībsargājošajām iestādēm saistībā ar A1 sertifikātu izsniegšanu – tos anulējot. Praksē tie mēdz būt gadījumi, kuros Vācijas atbildīgas iestādes ir konstatējušas iespējamus verdzības riskus. Nesen pieņemtais ES Tiesas spriedums, kuru ierosināja pēc Lietuvas un citu dalībvalstu pieteikuma par Mobilitātes pakotnes tiesību aktu un tajos ietverto prasību (t.sk. noteikumu par šoferu atpūtas vietu, kabotāžu, darbinieku nosūtīšanu, transportlīdzekļa regulāru atgriešanos "mājās" u.c.) atzīšanu par spēkā neesošām. Latvija arī atbalstīja šo prasību. Tiesa pieņēma lēmumu atcelt tikai tos noteikumus, kas attiecas uz transportlīdzekļa atgriešanos ik pēc astoņām nedēļām³⁹.

Ikdienā arī Valsts robežsardze pie personām, kuras ierodas Latvijā nereti atrod dažādus dokumentu viltojumus, piemēram, viltotus studiju līgumus, transportlīdzekļa vadītāja apliecības un citus dokumentus⁴⁰.

³⁸ Darbinieku trūkst gan Eiropā, gan Latvijā. Kurās profesijās vislielākais vakanču skaits? – Pieejams: <https://www.delfi.lv/bizness/56234200/eiropas-zinas/120004694/darbinieku-trukst-gan-eiropa-gan-latvija-kuras-profesijas-vislielakais-vakancu-skaits>

³⁹ Judgment of the Court in Joined Cases C-541/20 to C-555/20 | Lithuania and Others v Parliament and Council (Mobility Package). – Pieejams: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-10/cp240173en.pdf>

⁴⁰ Atvieglots viesstrādnieku piesaisti, bet stingrāk sodīs par imigrācijas pārkāpumiem. – Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/359981-atvieglots-viesstradnieku-piesaisti-bet-stingrak-sodis-par-imigracijas-parkapumiem-2024>

2.10. Labā prakse saistībā ar darbaspēka migrācijas politiku

Kopš 2023. gada beigām tika veikti vairāku normatīvo aktu grozījumi, kuru mērķis bija palīdzēt uzņēmējiem nezaudēt produktivitāti darbaspēka trūkuma dēļ. Grozījumu pakotnē bez iepriekš minētajiem grozījumiem 2014. gada 28. janvāra Ministru kabineta noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu" ietilpst arī:

- 2017. gada 25. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu"⁴¹ paredz, ka, ja ārzemnieks saņem vīzu un tiesības uz nodarbinātību, darba samaksa tiek noteikta ne mazāka par Latvijā strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu nozarē iepriekšējā gadā vai ar nozares ģenerālvienošanos, kas ir noslēgta atbilstoši Darba likuma 18. panta ceturtajai daļai, noteikto minimālo algu⁴² - grozījumi pieņemti 2024. gada 30. janvārī. Veiktās izmaiņas nosaka visiem darba tirgus dalībniekiem vienotus nosacījumus attiecībā uz ārvalstnieku nodarbināšanu - piemērot vienotus noteikumus, kuros katrai nozarei būs noteikts nepieciešamais finanšu līdzekļu apmērs. Tādējādi, pieaicinot ārzemnieku uz aktuālo vakanci, darba devējam ir skaidrs ārzemnieka nodarbināšanai nepieciešamais finanšu līdzekļu apmērs.
- 2010. gada 21. jūnijā Ministru kabineta noteikumos Nr. 552 "Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība"⁴³ paredz atteikties no prasības uzaicinātājam iesniegt ārzemnieka izglītību/pieredzi apliecinoša dokumenta kopiju. Aizstājot to ar pašapliecinājumu par notikušu darba interviju vai apņemšanos veikt apmācību - grozījumi pieņemti 2023. gada 19. decembrī. Veiktās izmaiņas atvieglo ārvalstnieku nodarbināšanas nosacījumus, vienlaicīgi uzliekot darba devējam lielāku atbildību par uzaicināto ārzemnieku.

⁴¹ Ministru kabineta 2024. gada 30. janvāra noteikumi Nr. 74 "[Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 25. aprīļa noteikumos Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu"](#)". - Latvijas Vēstnesis Nr. 27, 07.02.2024. - [stājās spēkā 08.02.2024.]

⁴² Darba likums. - Latvijas Vēstnesis Nr. 105, 06.07.2001. - [stājās spēkā 01.06.2002.]

⁴³ Ministru kabineta 2024. gada 5. marta noteikumi Nr. 143 "[Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 552 "Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība"](#)". - Latvijas Vēstnesis Nr. 48, 07.03.2024. - [stājās spēkā 08.03.2024.]

3. INICIATĪVAS UN PRAKSE ĀRZEMJU TALANTU PIESAISTĪŠANĀ UN DARBĀ PIEŅEMŠANĀ

3.1. Institucionalizēti/koordinēts darbā iekārtošanas mehānisms ārvalstu talantiem profesijās, kurās trūkst darbinieku

Mehānisms	Jā/Nē
Konkrētu profesiju saraksts un/vai profesiju identificēšanas mehānisms	Jā, Ministru kabinets ir noteicis specialitātes (profesijas), kurās tiek prognozēts būtisks darbaspēka trūkums ⁴⁴ .
<p>Profesiju iekļaušana profesiju sarakstā tiek īstenota ar mērķi novērst darba tirgus neatbilstības īstermiņā un vidējā termiņā, kā arī neierobežot augsti kvalificēta darbaspēka piedāvājumu atsevišķās tautsaimniecības izaugsmei nozīmīgās profesijās, kā, piemēram, zinātnieki un pētnieki (atvieglojumi attieksies tikai uz tiem, kas strādā privātajā sfērā, akadēmiskajam personālam jau šobrīd netiek piemēroti minētie ierobežojumi).</p> <p>Noteikumi nosaka tās profesijas, kurām tiks atvieglotas prasības nodarbinātības tiesību iegūšanai, tādējādi paātrinot darba atļauju ārzemniekiem noformēšanas procesu, kā arī palielinot augsti kvalificēta darbaspēka pieejamību darba devējiem Latvijā.</p> <p>Sarakstā iekļautas tādas specialitātes kā zinātnieki, fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, statistiķi, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas speciālisti, apstrādes rūpniecības jomas speciālisti, elektrotehnoloģijas un elektrotehnikas un būvniecības jomas speciālisti, finanšu analīzes jomas un pārvaldes vecākie speciālisti, zvejas kuģu vadīšanas jomas speciālisti, gaisa kuģu piloti un tehniskās apkopes jomas speciālisti.</p>	
Iesaistītās ieinteresētās puses	Jā
<p>Darba devēji un darbā iekārtošanas aģentūras, kuriem tiek atvieglotas prasības nodarbinātības tiesību iegūšanai. Procedūras nodrošināšanā ir iesaistītas arī valsts institūcijas - Iekšlietu ministrija un Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.</p>	
Iniciatīvas un vietas brīvo vakanču izsludināšanai Iniciatīvas un vietas, lai izsludinātu atklātās pozīcijas	Nē
Saskaņošanas (atbilstības) procedūra darba devējiem un darbiniekiem	Nē
Migrācijas procesa atvieglošana (piemēram, vīza, ceļošana)	Jā
<p>Tiesiskais regulējums tika izstrādāts ar mērķi labvēlīgi ietekmēt tautsaimniecību, samazinot darba devējiem nepieciešamo laiku augsti kvalificētu ārvalstu speciālistu piesaistei Latvijā</p>	

⁴⁴ Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 108 "Specialitātes (profesijas), kurās prognozē būtisku darbaspēka trūkumu un kurās darbā Latvijas Republikā var uzaicināt ārzemniekus". - Latvijas Vēstnesis Nr. 47, 06.03.2018. – [stājās spēkā 07.03.2018.]

Mehānisms	Jā/Nē
trūkstošās profesijās. Ja pretendents piesakās ES zilajai kartei, vakances reģistrācija NVA nav nepieciešama.	
Darbā pieņemšanas izmaksu sadale (tostarp personāla atlases maksas, vīza, ceļojumi, dokumentu tulkošana) starp darba devējiem/valdību/migrantiem	Jā
Latvijas darba devēji, pieņemot lēmumu uzaicināt darba veikšanai ārzemnieku, sedz ierašanās izmaksas. Tāpat Darba likuma 40. panta (10) daļa ⁴⁵ nosaka, ka darba līgums slēdzams valsts valodā. Ja darbinieks ir ārzemnieks, kurš pietiekamā līmenī nepārvalda valsts valodu, darba devējam ir pienākums rakstveidā informēt darbinieku viņam saprotamā valodā par darba līguma noteikumiem.	
Informācija un/vai praktiskas vadlīnijas par ārvalstu strādnieku darba un sociālajām tiesībām	Nē
Ekonomikas ministrija sadarbībā ar iesaistītajām valsts iestādēm šobrīd izstrādā konceptu vienas pieturas aģentūras izveidei augsti kvalificētu ārvalstu talantu piesaistei pēc Viļņas vienotā klientu apkalpošanas centra "Internation House Vilnius" parauga, kur aģentūrā vienkopus atradīsies ar migrācijas jautājumiem saistīto valsts iestāžu pārstāvji, lai sniegtu visus nepieciešamos pakalpojumus – uzturēšanās atļauju noformēšana, konsultācijas ar nodokļiem saistītos jautājumos, darba meklēšanas atbalsts, konsultācijas ar nodarbinātību un darba tiesībām saistītos jautājumos un citi pakalpojumi. ⁴⁶	
Noteikumi, kas nodrošina, ka darbā pieņemšana no ārvalstīm neaizstāj, bet papildina citus nepieciešamos pasākumus, lai risinātu darbaspēka trūkuma problēmu (t. i., noteikums darbā pieņemšanas stratēģijā, ka šī stratēģija ir jāapvieno ar pasākumiem, piemēram, attiecībā uz darba apstākļiem un/vai notiekošām ražīguma investīcijām nozarēs)	Jā
Atsevišķi noteikumi nav izstrādāti. Latvijas darbaspēka migrācijas politikas mērķis primāri ir motivēt darba devējus brīvajām darba vietām piesaistīt Latvijas iekšējā darba tirgus rezerves, tai skaitā izstrādājot un īstenojot darbaspēka kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas mehānismus. Sekundāri - domāt par ārvalstu darbaspēka piesaisti.	

3.2. Reģionālā nelīdzsvarotība, reģionālās atšķirības attiecībā uz spēju piesaistīt ārvalstu talantus valsts iekšienē

Latvijā ir vērojamas reģionālās atšķirības. Sarežģītāk ārvalstu talantus un augsti kvalificētu darbaspēku darba devējam ir piesaistīt vakancēm ārpus Latvijas galvaspilsētas, it īpaši, piemēram, valsts austrumu - Latgales reģionā.

Latvija augstu vērtē ES iniciatīvas mobilitātes jomā, tomēr šobrīd nav izmantojusi ES instrumentus darbaspēka migrācijas jomā, kas izstrādāti sākot no 2021. gada (piemēram, talantu partnerības, migrācijas partnerības mehānisms un ierosinātais talantu kopums), lai piesaistītu ārvalstu talantus. Latvijas Republikas Ārlietu ministrija un Labklājības ministrija saņem un sadarbībā ar citām iestādēm izvērtē migrācijas un mobilitātes partnerības līgumus. Tomēr pirms migrācijas nosacījumu atvieglināšanas, tiek izvērtēti būtiski riski un potenciālās izmaksas. Piemēram, šogad tika saņemti un tiek

⁴⁵ Darba likums. - Latvijas Vēstnesis Nr. 105, 06.07.2001. – [stājās spēkā 01.06.2002.]

⁴⁶ Avots: Ekonomikas ministrija

izvērtēti partnerības līgumi no tādām valstīm kā Indija, Kazahstāna un Salvadora, bet atbalsts šādu līgumu noslēgšanai nav bijis pietiekams gan darba devēju neieinteresētības dēļ, gan tādēļ ka, piemēram, Indijas piedāvātais līgumprojekts paredzēja veidot paralēlas shēmas jau Eiropas Savienības ietvaros izveidotajām (augsti kvalificētiem nodarbinātajiem, studentiem, pētniekiem). Tāpat, Latvijas ieskatā šādos līgumos ar valstīm, kuras nav ES vai EEZ valstis, būtu iekļaujami neatbilstīgās migrācijas un cilvēktirdzniecības novēršanas aspekti.

Tādu partnerības līgumu noslēgšana, kas veicina tieši augsti kvalificēta darbaspēka mobilitāti, ir būtisks aspekts, lai sekmētu Latvijas tautsaimniecības pāreju uz augstāku produktivitāti un pievienoto vērtību, tomēr līdz šim šādi līgumi nav tikuši noslēgti.⁴⁷

⁴⁷ Avots: Ekonomikas ministrijas un PMLP eksperti.

4. SECINĀJUMI

Latvijas ieskatā kvalitatīvs cilvēkkapitāls ir vissvarīgākais resurss ekonomikas transformācijai un izaugsmei. Lai nākotnē mazinātu iespējamās darba tirgus disproporcijas, problēmas ir jārisina kompleksi, darbaspēka migrāciju akcentējot kā vienu no metodēm, lai samazinātu darbaspēka trūkumu vietējā darba tirgū.

Lai pārvarētu ar cilvēkkapitālu saistītos izaicinājumus un sekmētu tautsaimniecības pāreju nākotnes darba tirgus vajadzībām, tiek izstrādāta "Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2024.-2027. gadam"⁴⁸. Tās izstrādē tika iesaistīts plašs nozaru ministriju un nevalstisko organizāciju ekspertu loks, lai rastu visaptverošus un kompleksus risinājumus cilvēkkapitāla attīstībai. Tika identificēti pieci tematiskie rīcības virzieni darbaspēka attīstībai un produktivitātes celšanai:

1. Rīcības virziena "STEM izglītība un prasmes" izvirzītās tematiskās prioritātes ir darba devēju līdzdalības palielināšana cilvēkkapitāla attīstībā, īpaši STEM jomā, kvalitātes un pārvaldības stiprināšana, finansiālā atbalsta sistēmas pilnveide studējošajiem, īpaši STEM jomās, un mācību materiālu nodrošināšana, īpaši STEM jomās.
2. Rīcības virziena "Darba tirgus paplašināšana" izvirzītās tematiskās prioritātes ir darbaspēka mobilitāte un mājokļu pieejamība, ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju grupu motivācija un iesaiste darba tirgū, darbaspēka novecošanās tendences un veselīga darba vide.
3. Rīcības virziena "Kvalificētu darbinieku piesaiste" izvirzītās tematiskās prioritātes ir darbaspēka imigrācijas procesu pilnveide un ārvalstīs studējošo Latvijas un ārvalstu studentu piesaiste.
4. Rīcības virziens "Pieaugušo izglītības piedāvājums un kvalitāte, prasmes" izvirzītās tematiskās prioritātes ir pieaugušo mācīšanās kultūras veicināšana sabiedrībā un darbinieku prasmju attīstība, un pārkvalifikācijas atbalsta nodrošināšana un kvalitāte.
5. Rīcības virziens "Atbalsts uzņēmējdarbībai" izvirzītās tematiskās prioritātes ir atbalsta pieejamības nodrošināšana uzņēmējiem pārkvalificēšanās iespējām, zināšanu kapacitātes celšanai.

Stratēģijas izstrādes laikā tika noteikti arī apakšmērķi, kuri tika apskatīti iepriekš; gadījumā, ja definētos apakšmērķus sasniegt neizdosies ar Stratēģijā iekļautajiem pasākumiem, starpību plānots kompensēt ar migrācijas palīdzību. Neskaitot ārvalstu studentu piesaisti, šobrīd migrācija īpaši netiek veicināta vai kavēta. Darba devējiem ir iespējas jau šobrīd aktīvi piesaistīt ārvalstu darbaspēku, kuras arī tiek izmantotas. Tomēr Latvijas ieskatā uzsvars būtu jāliek tieši uz augsti kvalificētiem speciālistiem, vienlaikus nodrošinot ātru un vienkāršu trešo valstu darbaspēka pieejamību Latvijas tautsaimniecībai nozīmīgu un labas reputācijas uzņēmumu vajadzībām - piemērojot Zaļā koridora mehānismu.

⁴⁸ Rīcības plāna "Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2024.-2027. gadam" projekts. – Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/2d477536-f88c-439c-a768-7f9cb025f7d9

ES instrumentu sniegtā papildu vērtība Latvijas instrumentiem darbaspēka trūkuma risināšanā nacionālā līmenī

Attiecībā uz papildu ieguvumiem no ES instrumentu ieviešanas vēlamies izcelt:

- ES zilo karti – augsti kvalificētu darbinieku ieceļošana un uzturēšanās (pēc 2023. gada) – paredz nosacījumus (kā arī tiesības), ar kādiem Eiropas Savienībā var ieceļot un uzturēties augsti kvalificēti trešo valstu valstspiederīgie un viņu ģimenes locekļi⁴⁹.
- *DIREKTĪVU (ES) 2016/801 (2016. gada 11. maijs) par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā*⁵⁰ - direktīvu piemēro trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri iesniedz uzņemšanas pieteikumu vai kuri ir uzņemti kādas dalībvalsts teritorijā pētniecības, studiju, stažēšanās vai brīvprātīga darba Eiropas Brīvprātīgo dienestā nolūkā.

Iepriekš minētie instrumenti veicina augsti kvalificētu ārvalstu darbinieku piesaisti, tādējādi veicot ieguldījumu arī Latvijas ekonomiskajā izaugsmē un starptautiskajā konkurētspējā, kā arī valsts labklājības līmeņa pieaugumā.

Gūtās atziņas, labā prakse un izaicinājumi attiecībā uz darba spēka migrācijas izmantošanu darbaspēka trūkuma risināšanā

Ārvalstu darbaspēka piesaiste ļauj darba devējiem elastīgi reaģēt uz darbaspēka trūkumu, dodot iespēju uzņemties līgumsaistības un attīstīt komercdarbību. Latvija šobrīd neierobežo darbaspēka uzņemšanu, pieļaujot jebkādas kvalifikācijas nodarbināto ieceļošanu, tomēr šī prakse rada zināmas problēmas:

- 1) uzņemot lielu skaitu mazkvalificēto darbinieku, konstatējams, ka darba devēji nereti izmanto darbinieku zemo izglītības līmeni un neorientēšanos Latvijas Republikas normatīvajos aktos, neizmaksājot apsolīto darba samaksu vai nenodrošinot pienācīgus darba apstākļus;
- 2) iespēja uzaicināt jebkādas kvalifikācijas nodarbinātos un nenosakot tik ierobežojošus kritērijus kā citās Eiropas Savienības / Šengenas līguma valstīs, konstatējams, ka ne visus uzaicinātos viesstrādniekus paredzēts nodarbināt Latvijas teritorijā, bet tie tiek nosūtīti darbam citās ES / Šengenas līguma valstīs, dažkārt pārkāpjot darbinieku nosūtīšanas nosacījumus un apejot citu valstu nodarbināšanas noteikumus.⁵¹

Lai novērstu darbaspēka trūkumu un uzlabotu Latvijas darba tirgus situāciju vēlamies izcelt:

⁴⁹ ES zilā karte – augsti kvalificētu darbinieku ieceļošana un uzturēšanās (pēc 2023. gada). – Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=LEGISSUM:4559508>

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) [2016/801 \(2016. gada 11. maijs\)](#) par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā (pārstrādāta redakcija). – Oficiālais Vēstnesis L, 21.05.2016.

⁵¹ Avots: PMLP eksperts

Gūtās mācības:

- ✓ Ļoti svarīga ir esošo darbaspēka resursu maksimāla iesaiste darba tirgū. Latvijas atbildīgajām iestādēm ir bijusi aktīva sadarbība nodokļu politikas kontekstā par to, kā to pilnveidot un ar kādiem pasākumiem to darīt. Viens no būtiskajiem secinājumiem bija, ka tuvāko 3 gadu laikā darba tirgū ir iespējams papildu iesaistīt vairāk nekā 23 000 cilvēku ⁵²;
- ✓ Būtiski ir ne tikai palielināt darbaspēka reģionālo mobilitāti jeb spēju operatīvi mainīt darba un dzīves vietu, bet arī nodrošināt investīciju un darba iespēju pārstrukturizāciju reģionālā griezumā, kā arī veicināt darba vietu kvalitāti.

Problēmas:

- ✓ Būtiski ir domāt arī par darbaspēka veselības stāvokli – Latvijas sabiedrības veselības rādītāji būtiski atpaliek no citām ES dalībvalstīm;
- ✓ Arī nelaimes gadījumu skaita samazināšana darba vietā ir būtisks nosacījums. Tādēļ Latvija ir izstrādājusi arī Darba aizsardzības jomas attīstības plānu 2024.-2027. gadam, kurš paredz konkrētus pasākumus darba aizsardzības jomas turpmākai attīstībai. Plāna mērķis ir nodrošināt drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi, tādējādi veicinot nodarbināto darba mūža pagarināšanos, samazināt nelaimes gadījumus un letālos nelaimes gadījumus darbā.

⁵² Rīcības plāna "Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2024.-2027. gadam" projekts. – Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/2d477536-f88c-439c-a768-7f9cb025f7d9

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Tiesību akti

Darba likums. - Latvijas Vēstnesis Nr. 105, 06.07.2001. – [stājās spēkā 01.06.2002.]

Sabiedrības integrācijas fonda likums. - Latvijas Vēstnesis Nr. 110, 20.07.2001. – [stājās spēkā 01.9.2001.]

Ministru kabineta 2017. gada 25. aprīļa noteikumi Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu". - Latvijas Vēstnesis Nr. 97, 18.05.2017. – [stājās spēkā 19.05.2017.]

Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 108 "Specialitātes (profesijas), kurās prognozē būtisku darbaspēka trūkumu un kurās darbā Latvijas Republikā var uzaicināt ārzemniekus". - Latvijas Vēstnesis Nr. 47, 06.03.2018. – [stājās spēkā 07.03.2018.]

Ministru kabineta 2023. gada 22. maija rīkojums Nr. 274 "Grozījums Ministru kabineta 2023. gada 20. aprīļa rīkojumā Nr. 200 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 99, 24.05.2023. – [stājās spēkā 22.05.2023. zaudē spēku 20.01.2024.]

Ministru kabineta 2023. gada 6. jūnija noteikumi Nr. 290 "Cilvēkkapitāla attīstības padomes nolikums". - Latvijas Vēstnesis Nr. 112, 12.06.2023. – [stājās spēkā 13.06.2023.]

Ministru kabineta 2024. gada 30. janvāra noteikumi Nr. 74 "Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 25. aprīļa noteikumos Nr. 225 "Noteikumi par ārzemniekam nepieciešamo finanšu līdzekļu apmēru un finanšu līdzekļu esības konstatēšanu"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 27, 07.02.2024. – [stājās spēkā 08.02.2024.]

Ministru kabineta 2024. gada 5. marta noteikumi Nr. 143 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 552 "Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 48, 07.03.2024. – [stājās spēkā 08.03.2024.]

Ministru kabineta 2024. gada 23. aprīļa noteikumi Nr. 244 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 80, 24.04.2024. – [stājās spēkā 25.04.2024.]

ES tiesību akti

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/801 (2016. gada 11. maijs) par nosacījumiem attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanu un uzturēšanos pētniecības, studiju, stažēšanās, brīvprātīga darba, skolēnu apmaiņas programmu vai izglītības projektu un viesaukles darba nolūkā (pārstrādāta redakcija). – Oficiālais Vēstnesis L, 21.05.2016. «Gateri strādā kvalificēti darbinieki,» LDDK prezidents Bite oponē ekonomikas ministrei par lētu darbaspēku no ārzemēm. – Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/kas-notiek-latvija/raksti/gateri-strada-kvalificeti-darbinieki-lddk-prezidents-bite-opone-ekonomikas-ministrei-par-letu-darbaspeku-no-arzemem.a486284/>

Avoti

Atvieglos viesstrādnieku piesaisti, bet stingrāk sodīs par imigrācijas pārkāpumiem. – Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/359981-atvieglos-viesstradnieku-piesaisti-bet-stingrak-sodis-par-imigracijas-parkapumiem-2024>

Atvieglos viesstrādnieku piesaisti, bet stingrāk sodīs par imigrācijas pārkāpumiem. – Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/359981-atvieglos-viesstradnieku-piesaisti-bet-stingrak-sodis-par-imigracijas-parkapumiem-2024>

Atvieglotas prasības ārzemju darbinieku piesaistīšanai darbam Latvijā nereglamentētajās profesijās. – Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/358544-atvieglotas-prasibas-arzemju-darbinieku-piesaistisanai-darbam-latvija-nereglamentetajas-profesijas-2023>

Ārvalstu investoru piesaiste. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/arvalstu-investori-satraukti-par-darbaroku-trukumu.a473059/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Baltijas uzņēmumi meklēs IT speciālistus Nigērijā, Kenijā un Armēnijā. Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/28.11.2023-baltijas-uznemumi-mekles-it-specialistus-nigerija-kenija-un-armenija.a533215/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Baltijas uzņēmumi meklēs IT speciālistus Nigērijā, Kenijā un Armēnijā. – Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/28.11.2023-baltijas-uznemumi-mekles-it-specialistus-nigerija-kenija-un-armenija.a533215/>

Bez birokrātijas, ar vidējo algu nozarē un ierobežotu termiņu – uzņēmēju priekšlikumi viesstrādnieku piesaistei. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/03.08.2023-bez-birokratijas-ar-videjo-algu-nozare-un-ierobezotu-terminu-uznemeju-priekslikumi-viesstradnieku-piesaistei.a518519/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Bezdarba statistika. – Pieejams: <https://www.nva.gov.lv/lv/bezdarba-statistika>

Cilvēkkapitāla attīstības padome nolemj izveidot vienotu komisiju pieaugušo izglītības koordinācijai. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/cilvekkapitala-attistibas-padome-nolemj-izveidot-vienotu-komisiju-pieauguso-izglitibas-koordinacijai>

Cilvēkkapitāla attīstības padomes darbā turpmāk tiks iesaistītas arī Latvijas lielākās uzņēmēju biedrības un arodbiedrību apvienība. – Pieejams: <https://lvportals.lv/dienaskartiba/366684-cilvekkapitala-attistibas-padomes-darba-turpmak-tiks-iesaistitas-ari-latvijas-lielakas-uznemeju-biedribas-un-arodbiedribu-apvieniba-2024>

Darba devēji: Cilvēkus ar īpašām vajadzībām darbā neņem likumdošanas īpatnību dēļ. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/darba-deveji-cilvekus-ar-ipasam-vajadzibam-darba-nenem-likumdosanas-ipatnibu-del.a417534/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Darba tirgus prognozes. – Pieejams: <https://prognozes.em.gov.lv/lv>

Darba tirgus prognozes. – Pieejams: <https://www.nva.gov.lv/lv/darba-tirgus-prognozes>

Darbaspēka trūkums - konkrēta veida darbaspēka trūkums konkrētā darba tirgū, par kuru var teikt, ka tas pastāv, ja brīvo darbvietu skaits ir bijis (vai ir sagaidāms, ka būs) virs līmeņa, ko uzskata par "normālu" apgrozījumu attiecībā pret dominējošajām algām un darba apstākļiem ilgākā laikposmā. – Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīca. - Pieejams: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/labour-shortage_en)

Darbaspēka trūkums Latvijā: vai mākslīgais intelekts ir risinājums?. – Pieejams: <https://www.delfi.lv/video/56413078/virziens/120030444/darbaspeka-trukums-latvija-vai-maksligais-intelekts-ir-risinajums>

Darbinieku trūkst gan Eiropā, gan Latvijā. Kurās profesijās vislielākais vakancu skaits? . – Pieejams: <https://www.delfi.lv/bizness/56234200/eiropas-zinas/120004694/darbinieku-trukst-gan-eiropa-gan-latvija-kuras-profesijas-vislielakais-vakancu-skaits>

Darbinieku trūkst gan Eiropā, gan Latvijā. Kurās profesijās vislielākais vakancu skaits? – Pieejams: <https://www.delfi.lv/bizness/56234200/eiropas-zinas/120004694/darbinieku-trukst-gan-eiropa-gan-latvija-kuras-profesijas-vislielakais-vakancu-skaits>

Efektu no viesstrādnieku samaksas izmaiņām vēl nejūt – daļa uzņēmēju nemaz nezina par jauninājumiem. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/10.04.2024-efektu-no-viesstradnieku-samaksas-izmainam-vel-nejut-dala-uznemeju-nemaz-nezina-par-jauninajumiem.a549784/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Ekonomika augs, tāpat kā darbaspēka trūkums. - Pieejams: <https://ibizness.lv/raksti/fakti-un-dati/petijumi/biz-new-ekonomika-augs-tapat-ka-darbaspeka-trukums/20303>

Ekonomikas ministrija: Darba tirgū jākāpina kvalitāte, nevis kvantitāte. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/13.06.2024-ekonomikas-ministrija-darba-tirgu-jakapina-kvalitate-nevis-kvantitate.a557971/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Ekonomists: Uzņēmumiem mazāk rūp darbaroku trūkums, lielākas bažas par tirgiem. – Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/23.02.2024-ekonomists-uznemumiem-mazak-rup-darbaroku-trukums-lielakas-bazas-par-tirgiem.a544149/>

EM: lielākais jaunu darbvietu pieaugums sagaidāms augstākās kvalifikācijas profesijās, bet būtiskākais darbaspēka trūkums veidosies pēc speciālistiem ar profesionālo izglītību. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/em-lielakais-jaunu-darbvietu-pieaugums-sagaidams-augstakas-kvalifikācijas-profesijas-bet-butiskakais-darbaspeka-trukums-veidosies-pec-specialistiem-ar-profesionalo-izglitiba>

EM: Reemigrācija – labākā alternatīva darbaspēka piesaistīšanā. – Pieejams: - https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/01.08.2023-em-reemigracija-labaka-alternativa-darbaspeka-piesaistisana.a518532/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

EMT Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīca, https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary_en

ES zilā karte – augsti kvalificētu darbinieku ieceļošana un uzturēšanās (pēc 2023. gada). – Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=LEGISSUM:4559508>

European Commission, 'Proposal for Establishing an EU Talent Pool'. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a169ec2f-8469-11ee-99ba-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF, last accessed on 11 July 2024.

European Labour Authority, 'EURES Report on Labour Shortages and Surpluses 2022'. 2022, p. 44, <https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2023-09/ELA-eures-shortages-surpluses-report-2022.pdf>, last accessed on 11 July 2024.

Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm. 2022.g. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/14720/download?attachment>.

Informācijas centrs iebraucējiem noslēdz darba cēlienu. – Pieejams: <https://www.patverums-dm.lv/lv/informacijas-centrs-iebraucejiem-nosledz-darba-celienu/1563>

Jaunieši un darba devēji tiksies četrus minūšu «ašajās darba intervijās». – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/jauniesi-un-darba-deveji-tiksies-cetrus-minusu-asajas-darba-intervijas.a422344/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Jāveido zaļais koridors noteiktiem uzņēmumiem viesstrādnieku piesaistei – intervija ar ekonomikas ministri Ilzi Indriksoni. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/04.08.2023-javeido-zalais-koridors-noteiktiem-uznemumiem-viesstradnieku-piesaistei-intervija-ar-ekonomikas-ministri-ilzi-indriksoni.a518845/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Judgment of the Court in Joined Cases C-541/20 to C-555/20 | Lithuania and Others v Parliament and Council (Mobility Package). – Pieejams: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-10/cp240173en.pdf>

Kariņš: Lētais darbaspēks vairs nav galvenais iemesls investoru ienākšanai Latvijā. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/karins-letais-darbaspeks-vairs-nav-galvenais-iemesls-investoru-ienaksanai-latvija.a403682/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Kā atrast labus darbiniekus vispārēja darbaspēka trūkuma apstākļos?. – Pieejams: <https://ir.lv/2023/09/15/ka-atrast-labus-darbiniekus-vispareja-darbaspeka-trukuma-apstaklos/>

Klientu aptaujas kopsavilkums, 2021. gads. – Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/2021>; Klientu aptaujas kopsavilkums, 2022. gads. – Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/2022>; Klientu aptaujas kopsavilkums, 2023. gads. – Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/2023>.

Komisija uzklusēja informāciju par ārvalstnieku nodarbinātību Latvijā. – Pieejams: <https://saliedetiba.saeima.lv/853-komisija-uzklus%C4%ABja-uzklus%C4%ABtu>

inform%C4%81ciju-par-%C4%81rvalstnieku-nodarbin%C4%81t%C4%ABbu-latvij%C4%81

Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai Prasmju un talantu piesaistīšana ES2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52022DC0657>

Komisijas paziņojums Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai par prasmju un talantu mobilitāti 2023. – Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52023DC0715>

Kopš 2015. gada ārvalstu darbaspēks Latvijā vairāk nekā dubultojies . – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/12.08.2024-kops-2015-gada-arvalstu-darbaspeks-latvija-vairak-neka-dubultojies.a564786/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Kvalificētu strādnieku trūkums Latgalē liek tos meklēt ārzemēs. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/kvalificetu-stradnieku-trukums-latgale-liek-tos-meklet-arzemes.a425537/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Latvijas ekonomikas attīstības pārskats. Rīga 2023. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/media/18864/download?attachment>

Latvijas privātā sektora konkurētspēja: rūpniecība – ekonomikas dzinēj spēks, bet izaicinājumi ar produktivitāti. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/16.05.2024-latvijas-privata-sektora-konkuretspeja-rupnieciba-ekonomikas-dzinejspeks-bet-izaicinajumi-ar-produktivitati.a553842/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Latvijā joprojām izplatītākais cilvēktirdzniecības veids – darbaspēka ekspluatācija. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/latvija-joprojam-izplatitakais-cilvektirdzniecibas-veids--darbaspeka-ekspluatacija.a478437/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Latvijā vairāk nekā 10 000 ilgstoši neaizpildītu vakanču. Vai palīdzētu viesstrādnieku piesaiste?. – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/25.08.2023-latvija-vairak-neka-10-000-ilgstosi-neaizpilditu-vakancu-vai-palidzetu-viesstradnieku-piesaiste.a521461/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Laukos trūkst darbaroku – meklē strādniekus sezonas darbam . – Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/02.05.2024-laukos-trukst-darbaroku-mekle-stradniekus-sezonas-darbam.a552649/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

LDDK: Latvijas uzņēmējiem akūti trūkst augsti kvalificēta darbaspēka. – Pieejams: <https://www.tvnet.lv/7973194/lddk-latvijas-uznemejiem-akuti-trukst-augsti-kvalificeta-darbaspeka>

Metālapstrādes SIA «Latstab» darbinieku trūkuma dēļ domā par robotizāciju. – Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/metalapstrades-sia-latstab->

darbinieku-trūkuma-del-doma-par-robotizaciju.a434924/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Mežsaimniecības un lauksaimniecības nozarēs trūkst augsti kvalificētu speciālistu. Kāpēc?. – Pieejams: https://www.ism.lv/raksts/zinas/ekonomika/05.07.2024-mezsaimniecibas-un-lauksaimniecibas-nozares-trukst-augsti-kvalificetu-specialistu-kapec.a560378/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Ministrs: Kvalificēta darbaspēka pieejamība ir potenciālo vācu investoru pirmais jautājums. – Pieejams: https://www.ism.lv/raksts/zinas/ekonomika/14.12.2023-ministrs-kvalificeta-darbaspeka-pieejamiba-ir-potencialo-vacu-investoru-pirmais-jautajums.a535335/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

No imigrācijas tēmas neaizbēgsim. – Pieejams: <https://ir.lv/2024/08/16/no-imigracijas-temas-neaizbegsim/>

Prognozē mazkvalificēta darbaspēka pārpalikumu 2030. gadā. – Pieejams: https://www.ism.lv/raksts/zinas/ekonomika/prognoze-mazkvalificeta-darbaspeka-parpalikumu-2030-gada.a490187/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Regarding differentiation by sectors, see: European Commission, 'Employment and Social Developments in Europe 2023. Addressing Labour Shortages and Skills Gaps in the EU'. 2023, Luxembourg: Publications Office of the European Union, <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=26989&langId=en>, last accessed on 11 July 2024.

Reģionos arvien vairāk piesaista strādniekus no trešajām valstīm. – Pieejams: https://www.ism.lv/raksts/zinas/ekonomika/23.11.2023-regionos-arvien-vairak-piesaista-stradniekus-no-tresajam-valstim.a532748/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Restorānu īpašniekiem vasaras sākums izvērsas par viesmīļu un pavāru «medībām». – Pieejams: https://www.ism.lv/raksts/zinas/ekonomika/restoranu-ipasniekiem-vasaras-sakums-izversas-par-viesmilu-un-pavaru-medibam.a408370/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Rīcības plāna "Cilvēkkapitāla attīstības stratēģija 2024.-2027. gadam" projekts. – Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/2d477536-f88c-439c-a768-7f9cb025f7d9

Talantu piesaiste – arī eksportējošo uzņēmumu izaicinājums. – Pieejams: https://www.ism.lv/raksts/zinas/ekonomika/talantu-piesaiste--ari-eksportejosozuznemumu-izaicinajums.a421218/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Tiesībsarga birojs: Latvijā darba tirgū mēdz diskriminēt vecuma dēļ. – Pieejams: https://www.ism.lv/raksts/zinas/latvija/tiesibsarga-birojs-latvija-darba-tirgu-medz-diskriminet-vecuma-del.a423860/?utm_source=ism&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

Uzņēmēji un jomas eksperti: darba tirgus piedzīvo krīzi. – Pieejams: <https://www.ecobaltiavide.lv/blog/uznemeji-un-jomas-eksperti-darba-tirgus-piedzivo-krizi/>

Uzturēšanās atļauja. – Pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/uzturesanas-atlauja>

Vai darbaspēka trūkums nav likumsakarīgs?. – Pieejams:
<https://www.ntz.lv/redakcijas-sleja/vai-darbaspeka-trukums-nav-likumsakarigs/>

Valainis: palielinot kontroles mehānismus, jāmazina administratīvie šķēršļi trešo valstu darba spēka piesaistei. – Pieejams: <https://www.em.gov.lv/lv/jaunums/valainis-palielinot-kontroles-mehanismus-jamazina-administrativie-skersli-treso-valstu-darbaspeka-piesaistei>

Viesstrādnieki un pensionāri? Kur Latvija meklēs darbarokas. – Pieejams:
https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/21.01.2024-viesstradnieki-un-pensionari-kur-latvija-mekles-darbarokas.a539770/?utm_source=lsm&utm_medium=theme&utm_campaign=theme

VNI: darbaspēka trūkums un dzīves dārdzība ļaus būvniecībā strādājošajiem prasīt arvien lielākas algas. – Pieejams: <https://www.tvnet.lv/7905549/vni-darbaspeka-trukums-un-dzives-dardziba-laus-buvnieciba-stradajosajiem-prasit-arvien-lielakas-algas>